Üksiknummer 5 kop.

Kõigi maade töölised, ühinege!

„ЭДАЗИ“ ежедн. орган эстонск. секций Ц. К. Р. К. П. и Сев.-Западн. Бюро Ц. К. Р. К. П.
Ленинград, Фонтанка 27. Ühendus kella 10—7.
Telefonid: Toimetus — 533-86, raatkoda — 171-41.

Edasi

Kuulutuste ja tellimiste hinnad

Kuulutamine	Tellimine
eksmesel 1 lk. 3 r. kul.	Linnades 1 kuu — 1 rbl.
viimasel „ 1 „ „	aasta — 11 rbl.
keskmisel „ 8 „ „	Maal 1 kuu — 50 kop.
k.-har. abil. 20 k. „	aasta — 5 rbl. 50 kop.

E.-Kuj.-st. Ühisuse liikmetele ja kollekt. tellides 15% odawam.

Nr. 99 (2299) Teisipäewal, 5. mail 1925 8. aastakäik

„Ajaleht ei ole mitte ainult kollektiiwne propagandist ja kollektiiwne agitaator, waid ka kollektiiwne organisaator.“

W. J. Lenin.

Ajakirjanduse päew.

Meie tähtsamaks hüüdsõnaks on ja jääb weel kestwaks ajaks: „Silmad küla poole“. Selle hüüdsõna teostamisele wiiwad palju teesid ja üheks neist on kahtlemata ajakirjandus. Ainult ajakirjanduse abil suudame meie teisi teesid kasutada, talupoegade laiematel hulkadel tõepoolest läheneda, neid linna- ja maawahelise liidu loomisele tõmmata.

Sm. Lenin tähendas juba 1901 a. kirjatükis „Millest alustada“, et: „Meile on kõige päält tarwis ajalehte, — ilma selleta on wõimata korraldada seda süstemaatlikku põhimõttelist, wastupidawat ja igakülgset propagandat ja agitatsiooni, mis üldse sotsiaal-demokraatia alaline ja päämine ülesanne ja praeguse silmapilgu ülitarwilik ülesanne eriti, kui huwi poliitika ja sotsialismi küsimuste üle on äratatud enam laiemates rahwakihtides“.

Need Lenini sõnad, mis kirjutatud on 24 aastat tagasi, on öeldud just nagu tänase päewa kohta. Talupoegade poliitiline aktiiwsus on tõusnud, töölis-talupoegade liidu loomine on päewaküsimus ja siin peab ajaleht ühe tähtsama töö ära tegema: tõmmates töölis-talupoegade liitu ja selle kaudu loowale tööle wõimalikult laiemaid töörahwa kihtisid.

„Silmad küla poole!“ — selle hüüdsõna teostamine läheneb selle järele, kuidas meil korda läheb ajalehte laiematesse hulkadesse wiia, kuidas meil korda läheb laiemaid hulkasid ajalehe ümber praktilisele tööle tõmmata. Ajalehe iseloom peab ikka selgemalt ja selgemalt ilmsiks tulema — see ei wõi olla mitte ajaleht töölistele ja talupoegadele, waid tööliste ja talupoegade ajaleht, mille toimetamisest nad ise tegeliselt osa wõtawad.

Et selle nõude täieline elluwiimine mitte kaugel ei ole, seda näitawad meile wiimase aasta edusaawutused: ainult talupoegade ajalehti oli kogu S. N. W. Liidus 134 nimetust ligi kahe miljonilise tiraažhiga. Hiigla sammu on astunud ka „Edasi“ — tõstes 9 kuu jooksul oma tiraažhi 300 protS. wõrra ja kirjasaatjate arwu umbes 100 protS. wõrra. Need on juba edusaawutused, millega meie rahul wõime olla ja mis meid edaspidisele tööle sellel alal tiiwustawad. Samasuguse sammu on astunud ka nädalaleht „Siberi Teataja“ suurendades oma tiraažhi saja protsendi ümber.

Need tõeolud näitawad, et jää murdunud on ning alustatud tööd wisalt jatkata tuleb. Kui meie mullu ülesseadsime hüüdsõna: iga wiie talu pääle üks ajaleht, siis wõime tänawu juba julgelt üles seada: iga talu pääle üks ajaleht. Meil on praegu asundusi, kuhu rohkem lehti läheb, kui sääl talusid olemas. See näitab, et uus hüüsõna wõimatu ei ole. Kahtlemata annab uut wärskust lehe hoogtööle ja tiraažhi suurendamisele weel praegune üleoblastiline „Edasi“ kirjasaatjate nõupidamine. Kohtadele tagasi minnes hakkawad seltsimehed uue energiaga tööle, silmis pidades — **iga talu pääle üks ajaleht.**

„Ja kui meie ühendame oma jõudu üldise ajalehe juhtimiseks, siis sarnane töö ei walmista ette ja ei eraida mitte ainult osawaid propagandiste, waid ka enam asjatundjaid organisaatorisi...“ Lenin.

Külakirjasaatjatele.

Külakirjasaatjaks wõib olla see talupoeg, kes elab talupoegade keskel, töötab nendega ühes, tunneb kõiki puudusi, tarwidusi ning oskab esile tuua seda, mida mõtleb, tunneb ja üleelab talupoeg.

Kui kellegil ei ole usku selle asja sisse, puudub armastus külakirjasaatjate töö wastu — siis ei wõi temast millalgi saada külakirjasaatjat. Ja sarnast isikut küla kirjasaatjaks määrata on tühja tuule tallamine, mis ei too kasu külakirjasaatjale, ajalehele ega ka talupoegadele. Igaüks peab armastama kirjatööd, peab olema kindel soow õppida kirjutama, ainult sel korral on wõimalik saada hääks küla kirjasaatjaks.

Peegeldada küla elu, selle meeleolu, eluolu: milles elab ja millist puudust kannatab talupoeg, millised on wiimased waated mitmesuguste meie riigi poliitiliste ja majanduslikkude küsimuste kohta, — see on küla kirjasaatja esimene ja põhiülesanne.

Meie proletaarse luuletaja Demjan Bednõi wäljenduse järele on küla kirjasaatja — kõrw, mille surume maa külge, et paremini kuulda, mis maapääl sünnib. Selleks, et kõrw kõike kinnipüüda wõiks, mis sünnib külas, on tarwilik, et külakirjasaatja ei oleks mitte eemalt küla elu päältwaatajaks, waid elaks kaasa küla kannatused, armastaks seda ja katsuks oma jõudu mööda wõimalikult parandada talupoegade seisukorda, tõsta wiimaste kultuurilist ja majanduslikku seisukorda.

Seepärast kuula tähelepanelikult talupoegade mõtteawaldusi, oska juhtida kõnesid huwitawatele ainetele, mis talupoegi lähedale tõmbawad, kirjuta enam huwitawamad mõtted ja arwamised üles ja saada kirjatükk ajalehele — see annab sellele tõsise rahwa iseloomu.

Küla ja selle elu annab hulga aineid ajalehele saatmiseks. Wõib isegi wõtta kõige lihtsama küla elu näituse, nagu lehmade lüpsmise. Alguses näitab, nagu ei oleks siin midagi huwitawat ajalehele.

Kuid kui lähemalt waadelda selle nähtuse pääle, teada saada palju annab piima üks ehk teine lehm, millega teda toidetakse, wõrreldes piima hulka teiste lehmadega, keda toidetakse enam, paremalt ehk on paremates tingimustes, need andmed on tarwis kokkukoguda ning teha wastawad järeldused, siis saame huwitawa märkuse eeskujuliku piimamajanduse korraldamisest ning see aitab suuresti kaasa agitatsiooniks eeskujuliku piimamajanduse korraldamiseks.

Maa korraldus ja parandamine, wõitlus paremate maaparandamise wiiside eest, eesrinna talupoegade kultuurilistest saawutustest wõrreldes seda enam mahajäänud majapidamistega, wastastiku toetuse komiteede tööd, maakommisjonid jne. annawad palju aineid kirjasaatjatele ajalehte mahutamiseks minewikus. Edasi—kool minewikus ja praegu, walitsuse wõim enne ja nüüd, millises wahekorras ollakse usu küsimuses ennem ja nüüd, — siin on terwe rida küsimusi, mida küla kirjasaatja peab walgustama ja kirjeldama.

Iseäralist tähelpanu on tarwilik pöörata nõukogude ülesehituse töö küsimustele: külakirjasaatja peab esile tooma meie allpool seiswate nõukogude aparaatide töö hääd ja pahad küljed, millised walgustada täiel määral. Külakirjasaatja peab andma ülewaate külanõukogude tööst, wäljaselgitama töö nõrgad põhjused ja näitama teed, kuidas korraldada tööd nõnda, et küla nõukogud kujunekid nagu wäljendas seda S. N. W. Liidu rahwakommissariaadi nõukogu esimees sm. Rõkow, sarnasteks organisatsioonideks talupoegadele — kesktalupoegadele ja kehwikutele, millised on ametiühisused töölistele.

Nõukogude ajakirjanduse ülesannetesse kuulub: esile tuua kohalikkude wõimude mitteseaduslikkusid teguwiisisid ja selles asjas wõiwad suurt kasu tuua seltsimehed külakirjasaatjad, mis laiali pillatuna asuwad kõige pimedamates metsa nurkades.

Waikides ei tule mööda minna ka kohaliku eelarwe küsimusest: kas on seda küllalt, mis rahuldaks kõiki kohalikke puudusei, kuidas jagatakse rahasummad ning millised on puudused ja wõimalused selle parandamise mõttes.

Sulaste seisukord: kas tehakse midagi sulaste organiseerimiseks, kas aitawad kohalikud nõukogude orgaanid kaasa sulaste organiseerimiseks — see on sisuliselt Nõukogude wõimu päätoetuspunkt külas, kehwikute ja kesktalupoegade kihtidega. Edasi — ühiskondlik elu külas: kuidas wõtawad sellest osa kehwikud, kesktalupojad, talunaised ja sulased, missugust abi annawad selles asjas komnoorsoo ühing ja parteilised jõud külas. Need on mõned ained, mida külakirjasaatja peab puudutama oma kirjeldustes.

Pööra kõikidele asjadele tõsist tähelpanu ja pea meeles, et sina oled wastutaw oma kirjeldustes, mida sa ajalehele awaldamiseks saadad. Sellepärast waata hästi järele, kas kõik andmed õiged on, millest kirjutad, et mitte ajalehe toimetust segadusse wiia ja mitte esile kutsuda uskumatust ajalehe wastu talupoegade poolt, kes harilikult arutawad nõnda: kui minu külast kirjutatakse walet, tähendab kõik ülejäänud kirjeldused on waled.

Arusaades ajakirjanduse suurest jõust ja tähtsusest, ära piitsuta ilmaaegu kohalisi töölisi, kooliõpetajaid, agronoome ja kõiki teisi, kellel tuleb töötada küla rasketes tingimustes. Ära kiida asjata, kuid nende kallale ilma põhjusteta tungida ei ole kohane, katsu eemale hoida kõigist kuritahtlikkusest jne.

Ära andu kuulujuttudele, waid waata ise kõik faktid järele ning kui sina tõesti awalikuks tegid kuritarwitused, korralagedused, siis alga selle kurja wastu wõitlust kindla ja asjaliku liiniga ja wii wõitlust kuni lõpuni, alles selle juures kindlas usus, et toimetus kõige oma aparaadiga ja autorideediga kaitseb sind kõigi kuritarwituste, korralageduse, mitte seaduslikkuse jne. wastu. Kuid selle juures on tarwilik meeles pidada, et laimduse eest wastab küla kirjasaatja kohtu ees, seepärast peab ta alati olema warustatud andmetega.

Külakirjasaatja on rahwa pimeduse ja õiglusetuse wastu wõitleja. Ta peab paljastama kõiki pahesid, mis külas alale jäänud, kuid siinjuures on tarwilik eemale hoiduda neist toonidest, mis liiga haawawad talupoegadele.

Samogonn ja teised küla pimeduse paised ei ole mitte talupoegade süü, waid nende häda. See on pärisorjuse ja tsarismi häbistaw pärandus ning seda ei saa nii ruttu kõrwaldada. Seepärast ei tule pimedaid talupoegi mitte wälja naerda, kes samagonni joowad, waid praktiliselt näidata, kuidas talupoegadel tuleks kehwade summadega kooli lugemisetuba ja punast nurka ehitada, kuidas organiseerida talgusid, kuidas tellida ajalehte ning korraldada selle korralikku kättesaamist. Ära tarwita asjata sõna „kulak“. Piitsuta tõsiseid kulakuid, priileiwasööjaid, kes wõõrast töö-jõudu kurnawad, kuid edasipüüdjaid taluperemehi ära pane asjata sõna „kulaku“ alla.

Talupojad kuulawad õige tähelpanelikult kõike, mida loetakse ajakehes ja on haiglaselt kaastundlikud kui kirjeldatakse ja süüdistatakse asjata, mis millegi pääle ei põhjene.

Külakirjasaatja ülesanne on wabastada talupoegade hulki pahadest külgedest, tõsta talupoegade hulki, wiia teda kaasa töölisteklassi ja kommunistliku parteiga ning seda wõib saawutada asjaliku ja tõsise tööga.

Külakirjasaatja on küla ühiskondliku arwamise organisaator. Ta peab seepärast kõigi abinõudega kaasa aitama kehwikute ja kesktalupoegade koondamiseks nõukogude wõimu ümber, iseäranis tähelpanelikult jälgima kesktalupoegade meeleolu, kaasa aidates nende lähendamiseks kehwikutele. Paljastades parteisse sissepugenute isikute kuritarwitusi, peab külakirjasaatja wiima asja nõnda, et rahwahulkade ees mitte kõigutada kogu partei autoriteeti terwikuna.

Talupoegade hulkadele peab olema selge, et sarnased tüübid ei ole partei ülesannete ja arwamiste wäljendajad, et partei nendega wõitlust peab, kuid külakirjasaatja parteile selleks kaasa aitab. Külakirjasaatja peab omas kirjelduses walgustama küla elu häid ja pahu külgi. Ta peab kaasa aitama nendele, kes teewad kasulikku tööd ja arwustama rahulikult, järelmõeldes ja asjalikult puudusei ja kuritarwitusi. Kirjutada on tarwilik kõigest, kuid kirjutada nõnda, et laiematele tööliste ja talupoegade lugejatele oleks see huwitaw lugeda. Seepärast kirjutada wäikestest, mitmesugustest asjadest, mis ainult oma küla huwitab, kus sündmus juhtus, ei maksa. Enne kui kirjutada, tuleb hästi järele mõelda, millest ja kuidas kirjutada.

Kirjutamise juures katsu eemale hoida, et üht ja sama lauset ehk sõna mitu korda ei korda, ära alga „maailma“ loomisest pääle, waid asu otsekohe ilma sissejuhatuseta asja juure. Katsu kõrwale hoida üleliigsetest sõnadest, ära looda, et toimetus ise kõik kärbib.

Pea meeles, et toimetus annab alati eesõiguse märkusele, mis asjalikult kokkuseatud, ilma liigse üteluste ja pikkusega. Ajaleht elab ainult üks päew. Toimetus katsub mahutada ajalehte enam elawamat materjaali, mis wastab päewasündmustele. Seepärast ära lükka kirjeldust edasi homse päewa pääle, millest wõid kirjutada täna.

Ära kuhja materjaali palju, et siis seda suures pakis toimetusele ära saata.

Parem on saata iga päew üks märkus, kui kuus 4—6 märkust.

Esimesel juhtumisel on märkusel enam tagatisi ajalehte sattuda.

Hoia oma kirjasaadetustest ärakirjad alles. Pärast trükist ilmumist wõrdle ärakirjaga ja õpi tähelepanelikult need parandused, wähendused ja muutused, mida toimetuse poolt tehtud. See on parem abinõu ajalehes töötamiseks — õppimiseks.

Uldiselt loe tähelepanelikult ajalehte, iseäranis seda osa, milles sina töötad. Siin wõid sina teiste seltsimeeste märkuste waral õppida kirjutama ja leiad aineid kirjeldusteks.

Nr. 116

Haridustööline ▣ Nr. 10

Olgu terwitatud hariduswäerinna punaste wõitlejate 3. üleliiduline konwerents.

Haridustööliste konwerentsi puhul.

Wiimasest E. haridustööliste konwerentsist on aasta möödas. Selle aja jooksul kaswas rikkalikult nii töökoolide kui poliitihariduse praktika, mitmes küsimuses isegi uusi lähtekohti esile tuues, suuremalt jaolt aga waremalt ülesseatud sihtjooni süwendades, rikastades hariduse töö sisulist ja metoodilist külge. Kui aasta tagasi hüüdsõna „side maaga“ ehk „näoga küla poole“ ainult hüüdsõnaks, juhtnööriks oli meie üldise ja haridus-poliitika alal, esineb ta nüüd meie ette kui sihtjoon, mille waral meie möödunud aasta üldist poliitikat ja tehtud poliithariduse tegewust kui fakti seletame ja hindame. XIII W. kom. partei kongress ja temale järgnewad partei ja hariduse konwerentsid konkretiseerisid sideme mõistet maaga, täpselt ära tähendades tema sisulist külge ja neid wõtteid, mille waral see side tuleb ellu wiia. Maikuu lõpul kokkukutsutawa Eesti haridustööliste konwerentsi lähem ülesanne ongi kokku wõtta kogemusi poliithariduse töö alal Eesti asundustes, läbi proowida, kas nad jatkawalt partei ja poliithariduse põhialustega kokkukõlas seisawad ja massisid leninismi mõistmisele wiiwad. Samuti tulewad arutuse alla wõtta kogemused, mis üldliidulises ulatuses Wene seltsimeeste poolt on saawutatud.

Kui meie möödunud aastal töökooli suhtes sotsiaalse kaswatuse arutusele wõtsime ja temaga õpetuse komplekssüsteemi sidusime, siis puudusid kogemused komplekssüsteemi elustamise alalt ja 1924 a. kewadisel Eesti õpetajate konwerentsil tuli kompleksi mõiste selgitamiseks rohkem aega tarwitada, kui tema konkreetse sisu läbitöötamise pääle. Wiimane aasta rikastas mitmekülgselt just töökoolide praktikat, ühes sellega seadis ta töökoolide pedagoogika uuele alusele, s. o. leninistlikule alusele.

Möödunud aastate hüüdsõnaks oli marksistlik pedagoogika, käesolewal silmapilgul oleme juba uuele ülesandele jõudnud, nimelt leninistlik-marsistliku pedagoogika loomisele. Sm. Lenini kirjandusliku pärandusse uurimine tõi uued ideed, põhialused ka kaswatusteadusesse, selgitas teooria ja praktika, teadwusliku ja stüühilise tegewuse wahekordi kaswatuse ja hariduse käigus. Suur ülesanne seisab ees pedagoogika põhialuseid niiwõrd leninistliku õpetuse seisukohalt läbi töötada, et pedagoogika saaks massilise haridustöölise praktiliseks juhatajaks igal nõukogude haridussüsteemi alal.

Komplekssüsteem on käesolewal silmapilgul kõige rewolutsioonilisem, kaswatusteaduse eesrinnas käiw õpetus. Tema seob õpetuse ja kaswatuse tööd plaanikindlalt ja organiseeritult nõukogude walmistuse tegewusega ning riiklik-ühiskondliku eluawaldusega, loob pidewa sideme kooli ja ümbritsewa ühiskondliku elu wahel, igal õpeaastal kawakindlalt lapsi marksistlik-leninistlikule ilmawaatele wiies.

Eelolewa haridustööliste konwerentsi ülesanne seisab selles, et Eesti haridustöölisi tutwustada leninistliku pedagoogika sihtidega ning nende saawutustega, mis komplekssüsteemi elustamine wiimase aasta jooksul annud ja abinõud kindlaks teha komplekssüsteemi lähiwiimiseks Eesti maakoolides. Eesrinnas sammuw haridustööline wõib ainult see olla, kes eesrinnas sammuwa teooriaga on warustatud. See eesrinnas sammuw teooria on aga leninistlik pedagoogika ning tema praktikaline wäljendus — komplekssüsteem.

Et kokkukutsutawa konwerentsi päewakorras tulewad poliithariduse ja kooliihariduse küsimused arutusele ja seega konwerentsist pääle õpetajate ka poliithariduse tegelased osa wõtawad, oleks soowitaw, et pääle üldiste ettekannete poliithariduse ja sotsiaalse kaswatuse kohta konwerents jagunegs kaheks sektsiooniks — poliithariduse ja kooliihariduse sektsiooniks, kus põhjalikult tulewase töö sisu ja wõtted läbi sõelutakse.

Praktika näitab, et konwerentsi liikmed on harilikult sektsioonideks jagunemise wastu, seletades, et mõlema hariduse ala küsimused on neile eluliselt tarwilikud, kuid siin tuleb Lenini ütelusega leppida: parem wähem, kuid hästi. Poliithariduse töö sisu ja wõtted on liiga laialdaseks oskusekoguks kaswanud, samuti on ka lugu sotsiaalse kaswatuse sisu ja metoodidega. Üks haridustööline ei wõi käesolewal ajajärgul eriteadlane olla mõlema hariduse tegewuse alal. Püüd neid mõlemaid alasid siduda ühe isiku ümber wiib töö nii ühel kui teisel alal pääliskaudsele asjaarmastusele ja ei anna soowitawaid tagajärgi.

Kohtadelt sõitwatele seltsimeestele tuleb wõimalus anda tutwustada Leningradi haridustöö käiguga ja saawutustega eeskujulistes klubides, koolides ja lastemajades, seda tööd kawakindlalt konwerentsi sektsioonide kaudu läbi wiies. Moskwas ongi käsile wõetud uus õpetajate ümberwalmistuse wiis: kohtadelt kutsutakse haridustöölised Moskwa kesköpetliknäitlikkudesse koolidesse ja lastemajadesse teatud ajaks tööle, kus neid mitmekümne päewa wõi kuu jooksul tutwustatakse asutuse igakülgsete töödega ühes asjatundwa seletuse ja läbitöötamisega.

Meie lühikeseajaline konwerents ei saa seda täielikult läbi wiia, kuid temale lähenemiseks on wõimalused olemas. Need wõimalused awanewad seega, et konwerentsi liikmed jaotatakse üksikult näitlikkude harasutuste wahel ära, kus nad paar päewa töötawad, mille järele kogutud materjaal sektsioonis kollektiiwselt läbi töötatakse.

See wiiks meid konwerentsi töös praktikalisele küsimuste otsustamisele ja ühes sellega seoks linna haridustööd külaga.

Ar. Wallner.

Meie side.

Üle kolme aasta on möödunud Eesti haridustegelaskonna laiema ringkonna kooswiibimisest. Läinud aja jooksul on Wene tööliskласs ja talurahwas Nõukogude walitsuse juhatusel kangelaselikult tööd teinud töölis-talupoja riigi ülesehitamiseks, likwideerides sõjaliinid ja asudes ülesehitawale tööle. Selles töös on wäga suurt tähelpanu juhitud kolmanda — hariduse wäerinna pääle.

Meie teame, et suurem osa meie kooliõpetajaskonnast juba kauemat aega käis-käes ja külg-külje wastu ühes tööliste-talupoegadega nõukogude ülesehitawast tööst osa wõtab ja et kooliõpetajaskond täiesti Nõukogude walitsuse toetusele on asunud. Meil on selleks mitmed ja mitmed tõendused ja kõige piltlikumaks ja tõenäolisemaks tunnistuseks on meil Üleliidulise kooliõpetajate kongressi otsused. Kongressi koosseis oli 1559 saadikut — neist 72% külakooliõpetajaid. 73% kongressi saadikust oli parteituid. 44% saadikutest oli esimest korda Moskwas jne. Kõik see tõendab seda, et kooliõpetajate mass täiesti ühist keelt räägib Nõukogude walitsusega, et ta praegust riiklikku korda toetab, et ta tahab ka edaspidi töötada käsi-käes töölistalupoegade walitsusega ja et ta ühiselt Nõukogude Liidu tööliste ja talupoegadega kõik hädad ja wiletsused wõidab. Tõendusena wõib weel tuua parteitu kooliõpetaja Roschkowi könet eelpool nimetatud kongressil, kus ta oma kaaslastele — parteitutele kooliõpetajatele selgeks tahtis teha tarwitust Nõukogude walitsusega ühistöötamiseks. See kõlas sääl kui diskonans: kohtilt kostsid hüüded ja ka teised könelejad tõendasid, et seltsimees oma agitatsiooniga on hiljaks jääunud ja et kooliõpetajaskond juba ammugi Nõukogude walitsusega käsikäes töötab, et rõhuw enamus kooliõpetajatest on Nõukogude aktiiwsed tegelased ja toetajad. Ka Eesti kooliõpetajad wõtsiwad osa nimetatud kongressist, ühinesid üldliiniga ja nendega köneledes selgus, et nad kõik aktiiwselt seltskondlikust ja nõukogude töösst osa wõtawad. Rahwuse järgi oli eestlasi üleliidulisel kongressil 6, kuid tegewaid Eesti kooliõpetajaid oli ainult 5.

Meie kongress, mis arwu poolest mitukümend korda wäiksem on, peab meie — Eesti kooliõpetajatele wõimaluse andma eriti oma poolehoidu Nõukogude walitsusele awaldada.

Konwerentsi kokkukutsumisel püüdsid rida seltsimehi toonitada, et meil ei ole tarwidust konwerentsi päewakorda üldpoliitiliste küsimustega „kuhjata“, waid et eestkätt peab olema konwerentsil praktilised metoodilised küsimused. Ent meie arwame, et selle konwerentsi päewakorras peawad tingimata olema aruanded üldpoliitiliste küsimuste selgituseks silmas pidades seda, et tihtigi meie aktiiw ei ole neis küsimustes kompetent.

Hariduskommissariaadi Eesti keskbüroo kokku kutsudes seda konwerentsi pidas kaht eesmärki silmas. Esiteks, tutwustada kooliõpetajaid üleüldise poliitilise seisukorraga ja Nõukogude walitsuse poliitikaga küla suhtes. Siia kuuluwad aruanded „Nõukogude wabariigi sise- ja wäline seisukord“, „Nõukogude rahwuspoliitika ja W. K. P. ülesanded külas“ ning „Hariduskommissariaadi Eesti keskbüroo aruanne ja [illegible] dustöö wäljawaated“.

Nende kolme aruandega mõtle[illegible] õpetajaid poliitilise seisukorraga t[illegible] ja ühes sellega kooliõpetajatele r[illegible] lisi näpunäiteid anda.

Teine rida aruandeid, milledest [illegible] sem on „sotsiaalse kaswatuse“ küsim[illegible] aruandjaks prof. Wallner. Edasi, [illegible] noorsoo keskel ja pioneeride liikum[illegible] „Uhiskondlik ja poliithariduslik tö[illegible] ja wiimaks „Eesti kirjanduse küsim[illegible]

Neis aruannetes peab puuduta[illegible] asjalikult meie koolielu praktilisi [illegible]

Peab üldiste juhtnööride [illegible] olema praktilised ja metoodilised [illegible] kooliõpetajatele, mis aitaksid [illegible] töös sisurikkamalt ja edukamalt [illegible] walitsuse kaswatuspõhimõtteid[illegible]

Konwerentsi kohaks walisin [illegible] dustöö laboratooriumi — n[illegible] gilise Instituudi. Siin puutu[illegible] õpetajad kokku oma tulem[illegible] jatega, tutwu[illegible] kohaga, kõwe[illegible] liku elu wah[illegible]

Omalt po[illegible] ridustöölised [illegible] edespidiseks [illegible]

Olgu ter[illegible]

Olgu ter[illegible] wäikerahwa[illegible] taja!

Olgu te[illegible] töölisklassi [illegible]

Nõukogude [illegible]

Uhiskondlik ja poliit-har[illegible] meie asunduste[illegible]

(Põhialused üleliidulise poliit-har. töölist[illegible])

Wõrreldes praeguseid Eesti asundusi möödunud rewolutsiooni aastatega, peame tunnistama, et nad üldiselt nähtawa sammu poliit-arenemise käigus edasi on jõudnud. Kuna asundused waematel aastatel Wene küladest eraldatutena olid, s. o. rahwuslik enesetunne eestlasi wenelastest eemal hoidis, siis on praegusel ajal see erinemine peaaegu igal pool kadunud. Meie näeme oma asundustes endise rahwusliku erinemise asemel nüüd juba warandusliku erinemist, — kehwikud erinewad jõukamatest ja ühinewad Wene kehwikutega ja ümberpöördult sedasama nähtust jõukate juures.

Weel enam — asunikud, kes omas suures enamuses kesk-talupoja tüüpi kujutawad, on poliitilises arenemises suuremalt jaolt nõukogude walitsuse pooldajateks saanud ja tööliste-talupoegade riigi ülesehitawast tööst osa wõtma hakanud. Rewolutsiooni pühad, nagu 1. mai, oktoober, isewalitsuse kukutamine, Eestimaa sündmused jne. on asundustes pinda leidnud ja ikka enam ja enam wastuwõtmist omandanud. Koosolekutest näeme, et nendest osawõtt alaliselt suureneb, kuna teisest küljest meie talunaisterahwas ühiskondlisemaks muutub, sünnitades koosolekutest osawõtjate arwust ligi 33—35%.

Rewolutsiooni aastate jooksul on asunduste seisukord mitmeti muutunud. Meie teame, et waremalt asunduste nõukogud meie ühiskondliku elu awaldajateks olid ehk wähemalt nendeks olekside kujunenud. Roioneerimiste tagajärjel kadusid aga paljudest asun[illegible] asemele se[illegible] wuse wälje[illegible] tõusid.

Klubid ja lugemistoad on e[illegible] ber teatawa aktiiwi, s. o. tegewa[illegible] weste kogu koondanud, kes asun[illegible] arenemise ja edenemise tõukejõuna [illegible] seb, selle waimlise, poliitilise ja m[illegible] liku elu tõstmise eest hoolitseb [illegible] jõudude wõrsumisel iseenesest alali[illegible] reneb, kuni lõpuks kogu asunduse[illegible] seks jõuks muutunud.

Riigi kehwa majanduslikku [illegible] arwesse wõttes, ei saa klubid ja [illegible] toad seda elujõudsust aga awalda[illegible] sarnaselt keskpunktilt üldiselt [illegible] Puudub wõimalus lugemistub[illegible] elementaarsemat nõuet rahuldada [illegible] emakeelse kirjandusega warustada, [illegible] hästi enesearendamisele kui ka [illegible] arusaamise kaswamisele tuge a[illegible] kaasa aitaksid.

Teiseks puuduwad kohapääl i[illegible] ühes kui teises küsimuses nõu [illegible] nätteid annaksid.

Wene keele oskamatus ja sage[illegible] maa kaugus ei wõimalda enese[illegible] wenelastega koos läb[illegible] Eesti asunduste tegewuse wi[illegible] ühiskondluse tõus suuresti kannatab. S[illegible] naset seisukorrast wäljapääsemiseks [illegible] tarwilik, et klubid, lugemistoad ja p[illegible] sed nurgad wastawa emakeelse kirj[illegible] sega warustatud olekside, on tarwi[illegible] wastawad asutused enam tähelpanu [illegible]

Ära kirjuta pliiatsiga, waid tindiga. Iga märkus, enne kui ajalehte trükkimiseks läheb, käib paljudest kätest läbi. Iga käsi, iseäranis täheladuja oma, jätab oma jälje märkusele järele ning lõpuks märkus, mis kirjutatud pliiatsiga, õõrdub ära nii, et seda raske lugeda. Kirjuta paberi ühele poolele, jättes waba ruumi ridade wahele. Wiimane on tarwilik, et anda toimetusele wõimalust, kui seda tarwidus nõuab, tarwisminewate paranduste tegemiseks. Esimene on iseäranis tarwilik, sest et trükikojas tuleb tihti jagada ühte märkust mitmele täheladujale ning selle tõttu tuleb märkust jagada mitmesse osasse, mis wõimalik teha ainult siis, kui märkus on kirjutatud ühele poolele. Ära unusta teatamast oma täielikku adressi. Isegi siis, kui sa tihti märkuseid saadad, ei ole sugugi ülearune igakord oma adressi teatada.

„Juba ainult üks tehniline ülesanne — kindlustada ajalehe korralikku warustust materjaalidega ja selle korralik laialilaotamine — sunnib looma ainsa partei kohaliste agentide wõrku, agente, kes üksteisega elawates läbikäimistes oleksid, kes üldist seisukorda teaksid, kes harjuksid korralikult täitma üldwenelise töö murdülesandeid, kes proowiks oma jõudu neis ehk teistes rewolutsioonilistes tegewustes“. **Lenin.**

Kommunistlikkude parteide enamlustamine.

Kommunistliku Internatsionaali praegune tähtsam ülesanne on oma sektsioonide enamlustamine. See ei ole ühe päewa, ega ka nädala töö. Terwe pikk rida raskeid ülesandeid enamlustamise elluwiimises seisawad Kominterni sektsioonidel weel ees. Siin peawad nad oma ridades kindlalt läbi wiima need ülesanded, mis wiimasel Kominterni täidesaatwa komitee laiendatud istangul üles seati.

Oma kõnes tähendas kõigepäält sm. Sinowjew, et meie astume praegu ajajärku, kus ees seisab kestew ja wisa töö meie parteide enamlustamises. Leninism ei kuku meie parteidele mitte walmilt alla.

See tähendab, wähe on sellest, kui mõni sektsioon ainult sõnades tunnistab enamlustamist. Kus see tõepoolest on läbi wiidud, seda otsustame meie tegudest, ainult neist, aga mitte üksi sõnadest. Iga partei peab seda ka tegudes wälja näitama, et ta on enamluse tõesti omaks wõtnud.

Kui Kominterni istangul räägiti kõrwalkaldumisest enamlusest, neist puudustest, millest lahtisaamiseks on tarwis tegelikult ja kindlalt käia leninismi õpetuse järele, siis awaldus see kõrwalekaldumine pääasjalikult äärmustes, s. o. pahempoolsuses ja parempoolsuses.

Pahempoolsus awaldas end wäljamaa sektsioonides õige laialt, isegi paremates sektsioonides, nagu oli seda Tšheho-Slowaakia kom. partei j. t.

Pahempoolsus iseenesest on see, mis rewolutsiooni tahab sünnitada üle öö. Ta näeb igas rahulolematuse meeleolus kohe puhast rewolutsioonilikkust. Kui keegi loeb lendlehti, laulab Internatsionaali, kirub kodanlikku walitsust ehk wõtab osa uulitsa meeleawaldusest ja sääljuures kiwiga mõne akna sisse lööb, on pahempoolsuse hindamise järele juba rewolutsioonilikkuse tundemärk. Tegelikult ei ole see aga weel mitte rewolutsioon. Niisuguse olukorra hindamise korral on meil tegemist pahemluse haigusega.

Pahemluse haigust põdejatel seltsimeestel on weel suur kalduwus, mis ka meile õige lähedalt tuntud, oma õladelt weeretada kõik wastutus Moskwa-onukese — Kominterni õlgadele. Sääljuures omale käsa südame pääle pannes ja üteldes: meie oleme Kominterniga solidaarsed (ühel seisukohal). Kuid wastutus olgu meie tegude eest kõik onukese pääl.

Parempoolsus, mida esitab Kominternis trotskism, on see, kui tahetakse teha rewolutsiooni käigus järsk pöörang ja wiia uut taktikat endise asemele. Sm. Buharin oma kõnes Kominterni istangul tähendas parempoolsuse kohta muu seas weel järgmist: „Paljud seltsimehed wäljamaa parteidest ja isegi paremates, suurematest parteidest, arwawad, et talupoja küsimus on miskisugune teisejärgu tähtsusega küsimus. Niisugune mõttewiis on täitsa wale — on trotskism.“

Talupoegade organiseerimine, kaasatõmbamine on mõneski meile tuntud maal, kus wäga suur protsent talupoegi, seni hoopis teiselc kohale asetatud. Kui selle juures weel arwestame sm. Sinowjewi ütelust — sellest ei ole küll, kui meie oma poole tõmbame töölisi, waid neid on tarwis ka ümber kaswatada — talupoegadest rääkimata, siis näeme, kui suured enamlustamise ülesanded seisawad Kominterni sektsioonide ees. Tarwis on töölisi ja talupoegi oma poole tõmmata, neid nii ümber kaswatada, et nad suutelised oleks kompartei järele organiseeritult wõitlema kodanlusega igasugustes tingimustes, kuni sõjariistus ülesastumiseni. See on siis enamlustuse tundemärk.

Ei saa keegi weel kohe ütelda, et nüüd, kus küsimus Kominterni istangul wast alles otsustatud, see juba tegelikult saja protsendi wõrra sektsioonide töös täide wiidud. Ei ole see weel sugugi enamlustamise tundemärk, kui poetakse leninismi hüüdsõnade taha ja wäliselt kaetakse seega kõik oma tegewus rewolutsioonilise lausetega kinni. Enamlustamise järeldusi näeme meie edaspidisest tegudest, siis, kui see proletaarse rewolutsiooni tules proowi wälja kannatab. Mitte üksi töölisteklassi kannatustes ei seisa see proow, waid neis **wõitluse wiisides**, mis töölisteklassi wõidule wiiwad. Alles siis, kui **wõitluse wiisid enamlustatud**, wõime ütelda, et töö kannab wilja ja kannatab wälja arwustuse. Tarwis meeles pidada sm. Sinowjewi poolt Kominterni istangul öeldud sõnad: „Meie nõuame arwustust kõigi seltsimeeste kohta, kellega meie ühes läheme rewolutsiooni tõe otsimisele.“

Ilma asjaliku arwustuseta on rewolutsiooni arenemiskäigus raske hinnata õiglaselt üldist rewolutsioonilist olukorda ja selgel wahet teha selles küsimuses otsekohese rewolutsioonilise olukorraga. Meie peame üldist rewolutsioonilist olukorda alati oskama muuta otsekoheseks rewolutsiooniliseks olukorraks, mis ainult wõimaldab meile töölisteklassile täielise wõidu kodanluse üle. Waatamata selle pääle, et kodanlus praegu ajutiselt on suutnud oma terawat majanduslikku kitsikust wähe kindlustada ehk lahendada.

Meie peame ka nüüd oskama kohaselt tarwitada neid uusi tingimusi, et kodanlusega tagajärjerikkalt wõidelda. **Leninistid on ainult need, kes oskawad Lenini põhilausete alusel, igas olukorras, igal maal, leida soodsaid tingimusi** ja luua üldisest olukorrast **otsekohene rewolutsiooniline olukord — situatsioon**, ilma milleta ükski rewolutsioon korda ei lähe.

Kui aga keegi rewolutsiooni läbiwiimises teistes maades Wenemaa rewolutsiooni kogemuste mehaanilise mittepassiwuse ettekäände all (mis igale arusaadaw, et see täpselt nii ei lähe mujal, kui üldine ja otsekohene rewolutsiooniline seisukord Wenemaa 1917 a. olukorrast teistsugune) põikpääliselt kõik Lenini poolt ülesseatud põhitingimused kahe käega tagasi tõrjub ainult selleks, nagu ei mahuks mujale need seepärast, et pole kirjutatud omal maal ja oma maa oludes ega wõi neid pääle Wenemaa olude kasutada, siis on see enamlusest niisama kaugel, kui kuu maakerast. Ei saa ometi kellegi seljataha peites ütelda, et Lenini õpetus **talupoegade küstmuses**, tema poolt ette toodud **otsekohene rewolutsiooniline situatsioon** ehk olukord, mis paratamata peab olema iga rewolutsiooni eeltingimiseks (kui see mitte awalik sõda ei ole), ilma milleta ei ole ülesastumine edukas, ei kõlba pääle Wenemaa teiste maade tarwis. Kes nii räägib, see ei ole enamlane ja kes selle Lenini õpetuse wastu teeb, see töötab kodanluse kasuks töölisteklassi kulul.

See kõrwalekaldumine leninismi ja marksismi alustelt walitses teatawal määral wäljamaa kommunistlikkudes parteides. Mõned seltsimehed sääit püüdsid tõendada, et see on mitterewolutsioonilikkus — oportunism, kui meie alatasa ei kanna tööliste seas ülewal rewolutsioonilist meeleolu ja ei wii neid kokkupõrkamisteni ka sääl, kus tugewa sõjariistus politseisõlgale wõime wastu saata ainult mõni sada töölist, waid selle-asemel hoiame neid tagasi niisugustest kokkupõrgetest. See on rewolutsioonilikkusest tagasiminek (s. Brünn, Tšheho-Slowaakiast). Sellele wastas sm. Sinowjew oma kõnes: „Kui meie kindlaks jääme marksismile, siis ei ole see sugugi weel mitte oportunism.“

Siin näeme, et katsutakse oma wigu — oportunismi näol teiste ette wisata. Niisama on see ka sääl, kus leninismi seljataga peites wiiakse isesugust wõitluswiisi, kus selleks mingit otsekohest rewolutsioonilist olukorda ei ole.

Lapsik oleks see ja täiesti wale arwamine, nagu soowitakse Wene rewolutsiooni kogemusi mehaaniliselt ja täpselt teiste maade rewolutsiooni liikumisesse üle kanda. Kuid weel lapsikum ja rohkem wale arwamine on see, kui öeldakse: Wenemaa rewolutsioonist meil midagi õppida ei ole. Muidugi ei wõi korduda mujal niisuguseid täpseid ja soodsaid eeltingimusi, mis olid Wenemaal 1917 a. Olukord sõjaraskuste, maa puuduse ja nälja tagajärjel andis hulkadele rewolutsioonist arusaamist, olles ka seega ümberkaswatuse kooliks kõiksugu kodanluse targutustele ja pettustele.

Arusaadawalt kasutas ka kodanlus Wene rewolutsiooni kogemused oma wiisi ära. Kuid see ei tähenda weel sugugi seda, **et meil ei ole tarwis nüüd rewolutsiooni eeltingimusi hulkades luua.** Meie kohus on rohkem kui kunagi enne töölisi ja talupoegi oma poole tõmmata ja neid ümber kaswatada. Praegust keerulist ja isesugust olukorda kodanlusmaadel muuta **otsekoheseks rewolutsiooniliseks olukorraks**, et siis, kui meie sõjariistus ülesastumisega läheme tuld süütama, hulgad tummaks päältwaatajaks ei jääks.

Proletaarse wõidupandi saame siis, kui wäljamaa kommunistlikud parteid neid oma puudusid tunnewad, arwestawad ja õpiwad neist, aga **mitte ei otsi parem- ja pahempoolsust teiste juures**, waid neis keerulistes ja rasketes tingimustes leninistlikult-enamlikult oskawad küsimusi lahendada, tegelikult seda näidates. Siis suudame Kominterni ülesannet ellu wiia. **Ed. Rips.**

„Meie palume korrespondeerima kõiki, eriti aga töölisi. Wõimaldage töölistel laiemalt kirjutada meie ajalehte, kirjutada kõigest otsustawalt, kirjutada wõimalikult rohkem oma argipäewasest elust, huwidest ja tööst, — ilma selle materjaalita ei ole s.-d. häälekandja krossigi wäärt.“ **Lenin.**

Nõukogude maalt.

Leningradi ja Moskwa dramaatiliste kirjanikkude liitumine.

16. mail kutsutakse Moskwasse Leningradi ja Moskwa dramaatiliste kirjanikkude ühisuste konwerents kokku, et arutada mõlemate organisatsioonide ühinemise küsimust. Nimetud konwerentsil walitakse ka liitunud ühisusele juhatus.

Moskwa ei ehita maaalust raudteed.

Kommunaal majapidamise Moskwa osakonna juhatus selgitas lõpuliselt, et maaaluse raudtee ehitamist Moskwasse lähemas tulewikus ette ei wõeta.

Õnnetuse ärahoidmine.

Rahwa teedekommissariaat sai Tifliist telefoni teate, et Taga-Kaukaasia raudteel tormas postirong nr. 3 peatamatalt Harakuli jaamast mööda. Wastu temale sõitis Tifliisist tulew kiirrong nr. 8. Oli ette näha hirmsat raudtee õnnetust.

Harakuli jaama korrawalwur ei kaotanud pääd, waid telefoneeris wiibimata lähemasse tööliste kasarmusse, mis oli teel postirongi eel. Töölistel läks suure waewaga korda peatada postirongi ja seda Harakuli jaama tagasi saata.

Selgus, et masinist ja tema abi olid liigsest wäsimusest magama jäänud ja sõitsid jaamast mööda.

Üksikmüüjate wastastikune laenuühisus Leningradis.

Rahwa rahanduskommissariaati tuli 15 Leningradi turu esitaja poolt ettepanek kinnitada „Uksikmüüjate wastastikkuse laenuühisuse põhikirja.

Muljed maipühast.

Punaste lipude meri...

Neid ripub majade eeskülgedelt, nendega kaunistatud trammid, nad lehwiwad inimhulkade pääde kohal.

Punane püha!

Hallid pilwed ähwardawad nagu iga minut oma suud awada, et märjaks sülitada kõigist raioonidest ühte keskkohta — Uritski lagedale — ruttawat inimestewoolu. Kuid ei. Nagu kardaks, et proletaarsete hulkade kättemaksu alla sattuda wõib.

Ja taewaluugid jääwad sulutuks, kuigi mõnikord mõni äär weidi awaneb ja harwad piisad punaseid lippe niisutawad.

Ei hooli sellest aga Leningradi proletariaat. Juba wara hommiku hakkab ta kogunema oma raioonidesse, kust lõpmata inimesterongid südalinna poole walguwad...

Iga aastaga omandab Wenemaa proletariaadi mai omale kindlama ilme, kus proletariaat oma wõidusaawutusi näitab ning walmisolekut awaldab appi minemiseks rahwuswahelisele proletariaadile tema wiimases heitluses.

Wabrikud, tehased — need näitawad, mis nad aasta jooksul on saawutanud — töostuse produktsioon, wõrdlustabelid, mudelid — kõik need liiguwad autodel, wankritel meeleawaldajate ridades. Ja meeleawaldajatel on mida näidata — kõik näewad, kuidas nad rahwamajanduse wäcrinnal wõitlewad, kuidas nad siin iga aastaga ikka uusi ja uusi edusaawutusi wõidawad, kuidas mitmed wabrikud ja tehased selja taha on jätnud juba ennesõjaaegse normi ja julgelt ikka uusi wõite saawutades töörahwa lõpu eeswärgi poole sammuwad.

Kuid oma majanduslikkude wõitude näitamise kõrwal näitab Wenemaa proletariaat ka oma poliitilist küpsust, näitab kuidas ta kajastab poliitiliste sündmuste pääle kapitalistlikkudes riikides. Siin näeme autol kapitaali määratut kuju, keda halastamata peksab proletaarne rusik, sääl ripub pika warda otsas kollane olewus, mille külge plakaat kinnitatud „II Internatsionaal“. Kihwtiselt pilgatakse Zankowi, piltlikult näidatakse, kuidas Hindenburgi seljatagant Willu II Saksamaa troonile hiilib jne. Ei ole sündmust, mille pääle Leningradi proletariaat mitte kajastanud ei oleks.

Õhk rõkkab puhkpillide kooridest, millele wahele piserdub pioneeride trummi põrin, nende peenikeste häälte kilkamised. Kergesti riietatud spartaklased „teewad sooja“, õhku pildudes oma terasmusklite wedrudel „külmanuid“ seltsimehi...

Ikka woolawad uued ja uued rongid. Kõik Uritski lagedale wiiwad uulitsad kujutawad enesest inimpääde woolawat jõge, mille kohal, tiibadega peaaegu katust puudutades, nõukogude hiigla „linnud“ tiirlewad, iga silmapilk alla saates lendlehtedel terwitusi. 25. Oktoobri prospekti kohal tuleb neid kui lumerätsakaid. Paksu korrana katawad nad uulitsaid.

Kell juba 5, kuid ikka woolab weel inimestemeri, ikka lehwiwad punased lipud...

Raioonidesse tagasi walgunud inimesed aga ei lahku, ei taha kodu minna. Täna ju maipüha, töörahwa kewade püha. Muusikakoorid peetakse kinni ja nõutakse „tantsu“ ning warsti liuglewad paarid uulitsakiwidel, waheaegadel teeb mõni naljahammas „nalja“. Kooperatiiwsed liikuwad kauplused hoolitsewad, et keegi nälga ei tunne — imeodawad on täna wõileiwad! Õhtul tekkiwad lisanduseks ilutulestusele rahwarikkamatesse lagedatele ka tuled soojendamise jaoks, kus tantsijad wahetewahel käsa soojendamas käiwad...

1. mai omandab ikka enam ja enam rahwapidu iseloomu, millel palju sarnasust Itaalia karnewaalidega. Esimese mai pidustustest ei wõta meil osa mitte ainult töörahwas, waid ka harilik kodanik tuleb uulitsale, 1. mai muutub S. N. W. Liidus rahwaliseks pidustuseks.

K. Dixi.

sid [illegible] swähemuste kirjanduse laialilaotamisest proportsionaalselt wenekeelse kirjanduse laialilaotamisega ja et wastawat kirjandust, mis enesearendamise ringidele ning koolidele tarwilikud, emakeelde tõlgitakse.

Kirjanduse puudus meie asundustes sünnitab määratu suure miinuse.

Edasi on tarwilik, et walla tugemistubadega kindel side olemas oleks ja lugemistoa juhataja walla poliit-hariduse komitee koosolekutest osa wõtaks, seega üldist poliit-hariduslikku tööd tundma õpiks ja seda meie klubis, lugemistoas jne. elustaks. Uldse on tarwilik, et lugemistoa esitus igas wallas ärapeetawal koosolekul oleks, mis sidet ühiskondlises mõttes aina kõwendaks.

Kuigi meil majanduslik alus senini kõigekülgselt puudunud on, wõime siiski kaunis awara wäljawaate tulewiku töö kohta omandada. Teatawad tagajärjed on olemas ja neid peab hindama, peab oskama neid eesolewa töö alustena ärakasutada.

Kui Eesti asunikkude edenemise tasa[illegible]messe wõtta, peame lugemistoa [illegible]onilise wormi edaspidise töö [illegible]nistama. See worm on meile [illegible]awam, kuna punane nurk kui [illegible]neis kohtades jaataw on, kus [illegible]asugune seltskondlik ja ühiskondlik [illegible]dynud.

[illegible]mistubade ümber koondunud ak[illegible]uleb seewõrd tegewusega siduda, et [illegible]liselt nii arwuliselt kui ka omadus[illegible]reneks ja kogu asunduse arene[illegible]eks tõukejõuks kujuneks.

[illegible]stes, kus parteiliikmed ehk kom[illegible]ed olemas, peawad tingimata [illegible]datud aktiiwid elustajaks ja te[illegible]oniandjaks olema. Tuleb silmas [illegible] asunikkude huwid pääasjalikult [illegible]ku elu tõstmisega seotud on, [illegible]enesearendamise tegewus niihästi [illegible] poliitilistes teadmistes majan[illegible]ega peab seotud olema, nagu [illegible]likkude kursustega, ringidega, [illegible]ratsiooni, wastastiku [illegible]b weel, kui [illegible]eritakse, kust [illegible]sse puutu[illegible]ksid.

[illegible]valla luge[illegible] tarwilik.

[illegible]egewusele [illegible]unduse ja [illegible]b küljed [illegible]ig juhatusi [illegible] ja pahesid [illegible]a maakirja[illegible]ueb, et luge[illegible]esse enesesse [illegible] ühiskondluse [illegible]te laste kooli[illegible]he tellimiste [illegible]aliku kättesaa[illegible] kõigist neist [illegible]ba huwitatud [illegible]kaasa aitama.

[illegible]t praktisee[illegible]uste ja lin[illegible] [illegible]lu- ja rahwapidusi [illegible]ulatuses, et alalist [illegible]a tõuget anda weel [illegible]sele.

[illegible]ugmistuba naiste[illegible]tööle tõmbamisele [illegible]aid õhtuid korral[illegible]lodumajapidamise, [illegible] õpetamises ühes [illegible]

[illegible]eisukorda [illegible]ubab, sääl tingi[illegible] lugemis- [illegible] fisse seada, ilma [illegible]da, mida [illegible]õimata on ühis[illegible]odatakse. [illegible]da.

[illegible]de kõige läbiwiimine on [illegible] — neid [illegible]asi, milledeks [illegible] mis nii- [illegible]aegsasti walla [illegible]poliitilise [illegible]naksid ja [illegible]a lugemistoaga, [illegible], parteiringide [illegible]ikud, kes [illegible]rwilik, kui po- [illegible]hk näpu- [illegible]astawale kõrgu- [illegible]ß. Teiter.

[illegible]dasti ka [illegible]renemist [illegible]

[illegible] „Edasi“ 1. üle- [illegible]stilise kirjasaatjate nõupida- [illegible] üleswõtet saada, teatagu sel- [illegible] „Edasi“ toimetusele ja saatku [illegible]swõtte hind — 2 rubla ära.

Toimetus.

Hariduspäew.

Kui töö lõppenud, on waja teda hinnata, kas ta korralikult täide wiidud. Niisama on meil ka tarwilik õpeaasta jooksul tehtud haridustööd hinnata. On tarwilik, et laialised töölis-talupoegade hulgad selle tööga tutwuneks ja hindamisest osa wõtaks. Selleks on Leningradi kub. täidesaatew komitee otsustanud iga aasta maikuu wiimasel puhkepäewal hariduspäewa pühitseda.

Selle päewa pühitsemine peab massiliseks õpilaste, õpetajate ja kogu töörahwa haridustöö pühaks kujunema, kus õpilased ja õpetajad, üksköik missuguses õpeasutuses ka nad ei õpiks ehk ei õpetaks, ühiselt oma aasta töötagajärjed kokku wõtawad ja laiadele töörahwa hulkadele näitawad. On tarwis, et tööline ja talupoeg teaks, mis ja kuidamoodi haridusasutused õpeaasta jooksul on töötanud. Niisama on waja, et töölised ja talupojad, õpetajad ja õpilased õpeaasta töötagajärgi waadeldes tehtud haridustööga tutwuneks, selle juures neid saawutusi ja puudusid hinnates, mis töö juures ette tulnud.

Meie nõukogude kool peab eluga seotud olema. Töölisele ja talupojale peawad meie kooli ülesanded arusaadawad ja omased olema, et nad koolitööst huwitatud oleks ja tarbekorral suutelised kooli igakülgselt toetama.

Selleks on waja kooli rohkem propagandeerida ja massidele ligemale wiia, millise ülesande peamegi hariduspäewal teostama.

Hariduspäew peab kujunema samasuguseks massiliseks pühaks, nagu seda on näit. metsa ja kooperatsioni päewad. Aga et hariduspäew massiliseks tööpühaks kujuneks, selleks on waja kõigil haridusasutustel ja tegelastel selleks tööd teha. Haridusasutused peawad selleks päewaks oma aastatööd kokku wõtma, wäljanäitusi organiseerima, kus õpeaasta tööd wälja pandud. Niisama tulewad üles seada päewaraamatud, diagrammid, kartogrammid jne. Wäljanäitus peab wastawas järjekorras korraldatud olema, kusjuures iga töö kohta wastaw seletus teha. Pääle selle on tarwilik, et wäljanäitusel asutuse töödega tuttaw isik waatlejatele tarwilikke seletusi annaks.

Edasi peab sel päewal demonstratsioonisid, koosolekuid ja pidusid korraldama, kus ringid, kursused, lugemistoad jne. oma töödega esinekšid. See päew peab ühtlasi wastastiku sidemeid haridustööliste ja asutuste wahel looma ja wastastiku hindamise elule kutsuma.

Pääasi seisab aga lõpuks ikkagi selles, et asutuste ja töötawate hulkade wahel sidet luua; haridusasutuste ukseid peawad sel päewal igale töölisele ja talupojale awatud olema. Tööline ja talupoeg peab nõukogude hariduspoliitikaga tutwunema ja see on pääülesanne, mis haridustegelastel hariduspäewal ees seisab.

J. Lnukas.

Kooli alalt.

(Oudowa kreisist).

Pogorelje kool.

Kooli juures punast nurka, kui niisugust, ei ole. Töötawad kaks ringi: näite- ja laulukoori alal kokku 26 inimest. Ringide töö rahuloldaw.

Kohalikud asunikud on wastutulelikud. Puuduwad „mustamantli mehed“, kuna usklikuid wähe.

„Edasi“ lugejaid 3 peret. Ühiskondliste organisatsioonide kohta puuduwad teated.

Kirjaoskamatuse likwideerimise punkti kooli juures ei ole. Kooli nõukogu töötab ümberwalimata 1921 a. saadik, mida kiiremas korras uuesti walida tuleks, sest et seni ajani ei ole kooli nõukogu suutnud mingisuguseid parandusi kooli juures ette wõtta. Niisugused kooli eestseisjad olid kodanikud Kaarel Tigane, Rudolf Teppor ja Hindrek Teppor, keda asunikud mustale tahwlile üles märkida wõiks.

Koolieelisi lapsi on 38, nendest käib koolis 29 õpilast. Suur puudus on rehkenduse raamatutest ja Mägi lugemikkudest. Kooli ruumidel puuduwad talwised aknaraamid. Klassis õudne ja külm. Puuduwad kapid ja igasugune muu inwentaar. Kooli õpewiisiks tarwitatakse metoodisid, mis kompleksüsteemiga seotud. Õpetöö koolis rahuloldaw. Koolilaste hulgas on kawatsusel pioneeride rühma asutada.

Kool saab ilma maksuta «Деревенская газета».

Sadorje kool.

Kooli juures on kenasti sissesatud punane nurk, millel oma juhatus walitud ja kuhu kuuluwad sm. Lodisson, Kristoff ja Johannes Porowardja. Rewisjoni kommisjonis — Hermann Sepmann, Hindrik Tiisler ja kand. Johannes Mälton.

Punase nurga juures on asutatud: põllumajanduse ring, kuhu 23 liiget sisse kirjutatud. Juhatajaks sm. Jwanson. Näitering 18 inim. — juh. Tiisler, lauluring 18 inim. — juh. Lodisson, ajalehe sõprade ring 5 inim. — juh. Lodisson.

Kuni Oktoobripühadeni töötasid kõik ringid, kuid naisterahwaste puudusel katkestas lauluring oma tegewuse.

Näite- ja põllumajanduse ringidel on iga nädal ühel päewal koosolekud, kus loenguid peetakse ja tagajärjed protokolleeritakse. On käimas organiseerimise töö W. L. K. N. Ühingu awamiseks.

Punasel nurgal on eraldi tuba. Ehk küll töö suure raskustega seotud on, kuid siiski on edu märgata. Suurem osa usklikkudest ei näe häämeelega ringide tegewust, kuid üldiselt hakkawad siiski sellega harjuma. Noorte keskel on grupeerimine ning osa wõtawad noored nii köster Madissoni, kui ka punase nurga juures olewatest ringidest. Huwitaw on aga nähtus, et köster Madisson oma kaasabi pakub ja isegi „Mopri“ liikmeks astus.

„Edasi“ tellijaid 47 asunikku. Punases nurgas on 114 mitmesugust raamatud. Pääle seda walla kultuur-komitee poolt saadetakse weel järgmised ajalehed: „Bednota“, „Smeena“, „Krestjänskaja gazeta“, „Krasnaja derewnjä“ ja „Edasi“. — Kõik ülemaltähendatud raamatud ja wiimased ajalehed on schef walla lugemistoa kaudu annetanud.

Kirjaoskamatuse likwideerimise punkt töötab kaks korda nädalas, iga puhkepäewal ja neljapäewal. Osawõtjaid keskmiselt 8 inimest päewas.

Sadorje raioonis on 94 koolieelist last, kelledest 10 last teistes koolides õpiwad ja 45 last ainult Sadorje koolis käiwad. Sellega siis puudub koolist 39 last. Kooli nõukogusse kuuluwad Tsupsberg Jaan, Kristjan Pärent ja Peeter Tegowas. Nõukogu suuremat rõhku kooli majandusliku külje pääle pole juhtinud ning pole ka asunikkudele neid puudusid ära seletanud.

Puudust tuntakse õperaamatutest. Puuduwad koolilauad, nii et 27 lapse asemel istuwad 40 last pingi pääl. Õpewiis koolis I ja II grupes on kompleksne, kuna III grupes mitmesuguseid wõtteid tarwitatakse. Lastel on omawalitsus ja korrapidajad. On peetud kaks laste koosolekud. 5 õpilast on pioneeride rühma liikmeks üles annud.

Oudowa linna Eesti kool.

Wäliskooli töö on ühendatud Eesti haridusmajaga. Õpetaja wõtab osa näite-, laulu- ja kirjandusringist.

Õpilased käiwad kaks korda nädalas Haridusmajas laulusid õppimas, mida sm. Mahkats õpetab.

Koolis käib 22 last. „A“ grupes 11 ja „B“ grupes 11 last. Koolil on Wene kooliga ühendatud nõukogu. Õperaamatutest puudub „Eesti keele grammatika“ kui õpetaja käsiraamat.

Õpetamise wiis koolis kompleksne.

Üks osa lapsi on soowi awaldanud pioneeride rühma astuda.

Soowitaw oleks, et õpetaja „lastepidu“ Haridusmajas toime paneks, kuhu ka laste wanemad kokku kutsuks.

Töö Krajewski punases nurgas.

Endine Krajewski Eesti klubi ühendati üldise Wene lugemistoaga ning 21. oktoobril 1924 a. olid juhatuse ja rewisjoni kommisjoni walimised, kuhu liikmetena sisse läksid kodanikud O. Songi ja W. Oja.

Eraldi Eesti keele pääl töötab ainult näitering 15 liikmega, kuna põllumajanduslik, laulu-, käsitöö-, noorte ja raamatukogu ringid ühiselt wenelastega töötawad.

Töö punases nurgas on rahuloldaw. Pappisid ega ka köstreid sääl kandis ei ole.

„Edasi“ tellijaid 6 kodanikku. Punane nurk saab maksuta 1 eks. „Edasi“ walla poliitharidusliku komitee poolt. Krajewski asunduses on 28 talu. Kooperatiiwi liik[illegible]e arwust on 96 [illegible]ise komitees 25%. [illegible] kondlistes organisatsioonides 2% ela[illegible] arwust.

Lepalind.

P. S. Kui ehk aruanded ja ülewaated muudatusi nõuawad ja tööd mitte nii tehtud ei ole, siis palun seda „Edasi“ weergudel täiendada.

Kuidas meie pool koolist lugu peetakse.

(Tsheerino asundus, Luuga maakond).

Kooliküsimus on meil siin alati seesugune olnud, millest wõimalikult ettewaatlikult on püütud mööda hiilida. Sellest hoolimata tekkiwad aga sagedasti terawad kokkupõrked.

Remondiks oli elanikkudelt naeruwäärt wäike summa toetuseks, mida ainult mõned üksikud andsid, kui ka suurem hulk seda pastor Palsale armulauale wõtmiseks ohwerdasid.

Suur löömine oli talwel puudega — poe kas wõi ise ahju, wõi hakka toa asju põletama. Suure waewaga said pärast puud metsast wälja weetud.

Nüüd tõusis koolinõukogul küsimus, kuidas tulewaseks talweks puid walmistada. Walla komiteest lubati wersta kaks koolimajast eemal neid saagida. Läinud puhkepäewal kutsuti koosolek kokku, et töö küsimust otsustada. Waewalt üks päew ühist tööd ja kool oleks tulewaseks õpeaastaks puudega warustatud, kuid koosolekule ilmusid ainult kaks-kolm inimest ja imelikul wiisil mitte ühtegi lastewanemat, keda küsimus eriti oleks pidanud huwitama.

Järgmine koosolek kutsuti kolme päewa pärast uuesti kokku, aga tagajärg seesama. Ei arwatud hääks koosolekule tulla.

Tõuseb küsimus, millega seda seletada, et koolimajale nii wähe tähelepanu ohwerdadakse, koolimajale, mis meie asunduses ainuke heledam täht? Kas siis tõesti lastewanematel see küsimus piina ega muret ei walmista, kuidas tulewal talwel kool töötada wõib! Kindel on, et kui koolimaja asemel kirik oleks, siis koosolekut kahte korda ei oleks tarwis olnud kokku kutsuda, sest selle asutuse wastu on nähtawasti igal „ausal“ tsheerinlasel rohkem kohusetunnet kui koolimaja wastu.

Tsheerinlased! Ammu oleks aeg teisiti mõtlema hakata! Tuleks siiski rohkem tähelepanu koolile juhtida.

Mina.

Nutaks, aga nutt ei tule . . .

Puhkepäewases „Edasis“ nr. 104 kirjutab maakooliõpetaja, et nab palju noomitusi saawad oma passiiwsuse pärast, s. o. seltskondlikust tööst osa ei wõta. „Nõuküsija“ toonitab, et kõrgemad orgaanid maaõpetaja rasket seisukorda ei tunne. Näitab õpetaja töö raskusi, rahwa pimedust ja arusaamatust, kuna lõpuks seisukorra nii koledaks maalib, et otse külast plehku tuleb panna.

Ma küsin: mis tähendab kool ja kooliõpetaja? Nähtawasti ei ole „Nõuküsija“ selle tähendusega küllalt tuttaw. Kuigi ma kooliõpetaja ei ole, olen 7 aastat ühiskondlises tegewuses töötanud ja see on näidanud, et nii kooli kui ka wäliskooli töö talupoegade hulgas ettewaatust ja kannatust nõuab. Ei saa homme seda kohe teostada, mida täna mõtled. On tarwis pikemat aega enne töötada, kui talupoegade usalduse wõidad. Talupoeg harjub wiimaks nii, et ilma õpetajata midagi ette ei wõta, kui ühiskondlikus tegewuses töös oldakse. Asjata ei maksa nutta, kui nutt ei tule.

X—sip.

Koslowa koolioluft.

(Koslowa asundus, Luuga maak.).

Koslowa asunduses ja ligikaudses ümbruskonnas on koolieelisi lapsi 65, nendest käib koolis 40. 25 last ei saa koolis käia igasuguste puuduste tagajärjel, näit. kooli ruum, mis üüri korteris, on niiwõrd wäike, et sarnast laste hulka oma seinte wahele mahutada ei suuda, teiseks puuduwad pingid ja õperaamatud. Uldse on kooli olukord wiletsas seisukorras. Raske on ka ühel õpetajal sarnase hulga lastega toime saada ja uut metoodi läbi wiia. Raskust teeb õpetaja tööle ka sega koosseis, näit. on igas kolmes jaos eestlased ja wenelased segi.

Ühiskondlik tegewus on siin keskmine. Kooli juures töötab punane nurk, olemas on Wene ja Eesti näiteringid, lehti tellitakse „Edasit“ 2, „Kr. Prawda“ pea kõik pered, põhjendades et see odawam on.

Loodame, et sügiseks olukord paraneb.

A. Schpilwel.

Esimene üleoblastiline „Edasi“ linna- ja maakirjasaatjate nõupidamine.

2. mail astus nõupidamiseks kokku esimene üleoblastiline „Edasi“ linna ja maakirjasaatjate nõupidamine. Käesolew juhtumine on esimene üldse meie Eesti töörahwa ajakirjanduses.

Peab tähendama, et nõupidamise aeg oli hästi wäljawalitud — nimelt just sel ajal, mil Leningradi töörahwas oma püha pühitses, wõisid „Edasi“ maakirjasaatjad ühiselt osa wõtta pidustustest, näha seda toredust ja wõimust, mida demonstreerisid Leningradi töölised.

Nõupidamine awatakse

W. K. P. Põhja-Lääne büroo rahwuswähemuste esitaja sm. Tamme poolt Fontanka nr. 27 olewas saalis.

Awamine sündis ühiselt Soome ajalehe „Wapause“ linna ja maakirjasaatjatega, kes samal otstarbel kokku kogusid, et endi lehe põlewamaid ülesandeid arutada.

Sm. Tamm puudutas lühikeses sissejuhatuse kõnes neid ülesandeid ja olukorda, milles praegusel korral asub meie S. N. W. Liit, kusjuures alla kriipsutab seda edu, neid saawutusi, mis meil olnud eriti wiimase paari aasta wältel sotsialistlikus ülesehituse töös. Samuti puudutas küsimusi, mis sel alal meie ees seisawad üldiselt, kui ka ajalehe suhtes.

Pääle selle esinesid terwe rida seltsimehi terwitustega — Eesti, Soome kui ka Wene keeles. Igaüks neist kriipsutus alla seda tähtsust, mis ajakirjandusel on ja seda tähtsust, mis eriti meie nõupidamisel on. Igaüks soowis nõupidamisele edu ja kordaminekut.

Terwituste järele kinnitatakse ära korraldawa kommisjoni poolt ettepandud presiidium. Eestlaste kirjasaatjate poolt walitakse presiidiumi 7 liiget: Palwadre, Wink, Bauman, Rõõmus, Radik, Stein ja Walge.

Otsustati saata terwitustelegramme: W. K. P. keskkomiteele ja Põhja-Lääne büroole „Leningradi Prawdale“, „Krasnaja Gasetale“, „Krasnaja Derewnjale, Soome ja Eesti komparteile ja Kominterni täidesaatwale komiteele. Telegrammide wäljatöötus jäeti presiidiumi hooleks.

Nõupidamise töökord.

Selle järele wõetakse wastu järgmine töökord.

Ettekandjale waba kõnelemise aeg.

Esimest korda sõnawõtjale 10 min., teist korda — 5 min.

Lõpusõna — 15 min.

Tööaeg kestab hommiku kella 10 kuni kella 7 õht., ühes lõunawaeajaga — $1^1/_2$ tundi.

Pääle töökorra wastuwõtmise mõlemad pooled — soomlased ja eestlased lähewad lahku, üks ühte teine teise tuppa, sest ühiselt asju ajada poleks nii praktilik olnud.

„Edasi“ kirjasaatjad jatkawad nõupidamist. Waremalt peab aga tähendama, et ruumid, kus seda nõupidamistpeeti, olid wastawalt ehitatud igasugu diagrammide ja seinalehtedega. Wiimaseid töid kaasa üksikud kirjasaatjad, kuna esimesed olid toimetuse poolt ülesseatud ja kujutasid piltlikult „Edasi“ ja „Eesti kirjastuse ühisuse“ tööd ja tegewust.

Päewakord sel kujul, kuidas ta ettenähtud korraldawa kommisjoni poolt, wõetakse ühel meelel wastu. Kuulatakse ära W. K. P. ja W. L. K. N. U. Luuga kreisi Eesti sektsioonide kirjalik terwitus, selle järele asutakse tegeliku töö juure.

Esimese päewakorra punkti kohta annab sm. Nirk sõna sm. Isakile, kes kõneleb „S. N. W. Liidu seesmisest ja wälisest olukorrast“.

Sm. Isaki kõne.

„Ei ole paha, kui üldiselt meeletuletame meie olukorda, milles praegu wiibime, kuigi teie kui ajalehe kirjasaatjad ise sellega juba kursis peaksite olema.

Käesolewal aastal wõime öelda, et oleme Nõukogude walitsuse majanduse aluse kindlustanud. Seni wiibisime olukorras, kus pidime wäljapumpama neid abinõusid, millega end ülewal hoida. Seda kirjutas meile ette kodusõja olukord.

Juba ilmasõda lõhkus majandust, kodusõda laastas rohkem. Imperialistlik sõda pumpas wälja neid jõude, mis olemas olid, kodusõda kui pääasjalikult sisesõda aga häwitas aluskapitaali: sõekaewandusi, wabrikuid jne. Ainult 1921 aastal wõisime selle pääle mõtlema hakata, et majandust

teadlikult organiseerima

hakata. Kogu meie partei tähelpanu oli selle pääle pööratud, sest meie teadsime, et poliitiline wõim ei püsi, kui ei ole selleks majanduslikku alust. See kõik läks raskelt, sest meie rahamärk ei seisnud ühel kohal. La körwetas käsa, igaüks tahtis temast lahti saada, sest ta ei kõlbanud hinna äramääramise mõõdupuuks ja kui ei ole olemas kindlat mõõdu üksust, siis ei saa juttu olla ka plaanilikust majapidamisest. Pääle selle 1923 a. nälg ja 1924 a. osaline näljahäda takistas meie ülesehitusetööd. Alles nüüd 1924—25 aastal wõime kindlalt öelda, meie oleme neist raskustest üle saanud. Meil on

kindel rahaüksus.

Rahamärk enam ei lange. Sarnast asja wõis toime panna ainult töölisteklassi raudne tahtejõud.

Alguses naersid kodanlikud majandusemehed meid ja tähendasid, et meie rahakursist ei wõi juttugi olla. Nüüd peawad nad seda tahes wõi tahtmata tunnistama. See on üks suurematest wõitudest ja selle tõttu wõisime oma riigi eelarwe wiia otsotsaga kokku.

Nüüd wõime teadlikult kommunistlikku ülesehituse tööd jatkata. Majanduslikult seisame kindlalt kahe jala pääl. Tuleb küsida, kas see sündis sellepärast, et nõukogude riigitegelased olid nupukad mehed! Peame ütlema, et kindla rahakursi ja puudujäägita eelarwe aluseks on meie

majanduse kiire tõus.

Tõusu näeme igas walmistuse harus. Meie praegune majanduse tõus läheb kiiremini, kui seda ennem ette nägime. Waremalt oli meile plaan ideaaliks. Nüüd oleme aga plaanidest ettejõudnud. Rasketööstuse plaani pidime muutma kolm korda aastas, ühtelugu suurendades.

Edasi toob sm. Isak ette linnatööstuse tõusu iseloomustawad arwud. Nii näituseks, kui nepi eelsel aastal meie kesk- ja suurtööstus selleni oli langenud, et üldse wälja tegi ennesõjaaegsest (1913 a.) normist 18—20 protsent, siis nüüd oleme jõudnud 70 protsent. Tähendab, nelja-aastase töö järele oleme jõudnud selleni, kus meil kõigest 30 protsent weel täita on jäänud ennesõjaaegsest normist. Meie läheme isegi kaugemale selles asjas kui meie plaanid: 1923 aastal wiie kuu wältel — oktoober, nowember, detsember, jaanuar, weebruar — walmistati saadusei 600 miljoni rubla eest. Nüüd aga läinud aastal sama kuude jooksul — 951 miljoni rubla wäärtuses, s. o. 60 protsent.

See kõik kriipsutab alla ja näitab, kuiwõrd kaswas tööstus just wiimasel aastal.

Ühes sellega näeme, et ka

tööliste arw tõuseb.

Sõjakommunismi ajajärgul woolasid töölised hulkadena maale. Oli kartus, et töölisteklass deklasseerib. Nüüd näeme wastupidist nähtust. Laienew tööstus toob enesega kaasa ka tööliste armee kaswu. Ka küla elanikud woolawad nüüd linna, suurendades töötatööliste arwu.

See on sotsialismi kindlustus — tööliste armee suurenes 5 kuuga 200.000 inimese wõrra. Isegi tõusnud on meil mõnes kohas tööliste arw, wõrreldes endise ajaga. Nii Moskwa linnas ja kubermangus oli neis tööharudes, mis nüüd kõrgema rahwamajanduse käes, enne sõda (1913 a.) — 360.000 töölist. 1. jaan. 1925 a. oli see arw aga 391.000. Tähendab, kaswas 31.000 inimese wõrra

Tööliste arw on tõusnud 71 protsent ennesõjaaegsest arwust, kusjuures 1923 a. oli alles 50 protsent, 1924 — 53 protsent ja 1925 a. — 71 protsent.

Nii näeme, et saaduste walmistuse hulk on 70 protsent, kuna tööliste arw 71 protsent. Miks sarnane wahe? Siin tuleb asja selletada sellega, et tööstuse põhikapitaal on wiletsam. Tehniline olukord nõuab rohkem tööjõudu.

Tõus üksikutes tööstuse harudes.

Palju on siis edasi jõutud üksikute tööstuse harude juures, näituseks kiutööstuses?

Enne sõda walmistati iga elaniku pääle 23 arsinat riiet, 1922—23 a — 6 arsinat, 1923—24 a. — 9 arsj., 1924—25 a. — $14^1/_2$ arsj.

Naftatööstuses, mida nimetatakse majanduslikuelu wereks, mis määrab isegi riigi iseseiswuse, siin jõudsime 1924—25 aastaks 65 protsent. Tulewaks aastaks tahetakse aga seda hulka tõsta 100 protsent., s. o. ennesõjaaegse normini — 540 miljoni puuda.

Metallurgias, mis pääasjalikult oleneb riigi eelarwest ja riigitellimistest, on sel aastal tõus 2 korda endisest aastast. Oleme jõudnud kuni 30 protsent. ennesõjaaegsest. See on igatahes wähe, kuid siin asusime korra nulli lähedal.

Meil on plaan, mille ka täidame, kui sarnases käigus edasi läheme, et 1928 a. kõigis tööstuse harudes peame wälja jõudma ennesõjaaegse normini. Kuid wõib loota, et see isegi kiiremini sünnib.

Kuidas on siis nüüd lugu kaubandusega, mis sama tähtis haru majanduses kui tööstuski? S. N. W. Liidus on määratu hulk tarwidusi, turu wõimalused on ääreta ja piirita. Kuid praegu wäikese ostujõuga 1923 aastal ettetulewad käärid näitasid, et wahetuse aparaatides pole kõik korras — talumehel puudusid ostu wõimalused, linna tööstuse saadused olid temale liiga kallid.

Käärid likwideerisime sel kombel, et alandasime linnatööstuse hindasid ning tõstsime maasaaduste hindasid. Surusime alla kääride ülemist otsa — linnatööstuse hindasid — 35 protsent. ja tõstsime üles alumist otsa — külasaaduste hinda — 65 protsent., ja hindade wahekord oli lahendatud, nimelt talumeeste kasude kohaselt talitatud. Nüüd on maahinnad isegi weidi kõrgemad kui linnasaaduste omad. Meie siht on üldse hindasid madalamaks muuta, et sellega wõimaldada kaupade minekut. Ühes sellega peame meeles pidama, et hinnaalanduses majanduslikus elus peab siiski tasakaal olema. Peab weel tähendama, et meie tööstus kaswab kiiremini kui riigikauplus ja kooperatsioon. Tuleks kaupluskapitaali suurendada, kuid häda — meil on kapitaali liiga wähe. Meie ei saa tööstust wähendada et kapitaali paisata kaubandusesse. Kui meie wäljamaalt laenu saaks, siis suudaksime küll seda teha, kuid wäljamaa kapitalistid ei salli meid. Nad ootawad ikka weel, et meie langeksime. Kuid meie teame, et lõpuks on nad sunnitud paratamatalt ikkagi andma. Praegu aga

peame seda kasutama, mis meil olemas on.

Peame oma jõuga läbi ajama, ära kasutama umpi kapitaali, peame andma wõimalust erakauplusel töötada. Dekreedid selle kohta pole mitte uue kaubapoliitika wäljenduseks.

Möödunud aastal jäid palju erakauplusi wähemaks, umbes üks weerand jäid kinni, kuna samal ajal tööstus tõusis 60 protsent. Paratamata olime sunnitud erakapitaali kauplusest ära kasutama. Paneme neile maksusid pääle, mis kergemad kui läinud aastal, kuid samal ajal peame endi käes tähtsamaid kõrgustikke — tööstust, raudteesid, riigikauplust jne. Nende kõrgustikkude abil suudame juhtida erakauplust. Meie kooperatiiwid suretawad pikapääle erakauplusi wälja. Erakauplus omakorda on aga hääks tagantlükkajaks tõukeandjaks kooperatsiooni arendamisele.

Weel üks tähtsamatest elementidest riigimajanduse ülesehitamise töös on transport. Ta on sidemeks tööstuse ja kaubanduse wahel. Siin on ka suured saawutused. Praegu laaditakse wagunitesse 60 protsent. ennesõjaaegsest hulgast. Tulewal aastal kawatseme suurendada 80—85 protsent. Paari aasta pärast oleme ennesõjaaegse normini wälja jõudnud.

Kuidas on aga lugu maal?

Linnatööstuse saaduste ainukeseks turuks on küla. Wäljamaal meie turgu ei leia, esiteks meid sinna ei lasta, teiseks pole meie weel selleni jõudnud, et nendega wõistelda suudaks. Kogu tähelpanek on pööratud küla poole. Kui talumehe ostujõulikkus tõuseb, siis suudab küla ka osta. Mis peame aga selleks tegema? Küla poliitika on kogu S. N. W. Liidu terwe poliitika. Küla peab saama jõukamaks. Olid arwamised, et sotsialismi saame ülesehitada küla arwel. Seda toonitasid oppositsionäärid. Keskkomitee näitas, et see poliitika wiib meid wasturewolutsioonile. Kui meie maalt wäljapressiksime kõik lisawäärtused, siis tõusewad talumehed üles ja kukutawad nõukogude walitsuse.

Paljud arwawad, et meie läheneme sotsialismile nii kuidas seda sotsialistlikkudes ringkondades arutati, nimelt et suurtööstus surub wäiketööstuse wälja. Tegelik elu on aga näidanud, et ainuüksi suurtööstus ei wii sotsialismile. Lenin näitab, et sotsialismi juure jõuame sel teel, kui talumehed kaasa wõtame, kui nad ise aitawad sotsialikku ühiskonda ehitada. Nad wõiwad aga siis seda toime saata, kui neid jõukateks teha, mitte aga wäljasuretada.

Talupoja peame sotsialistiks tegema mitte agitatsiooni, waid majanduslikuolukorra parandamisega, jõukaks tegemisega.

Olukord põllutööstuses.

Põllutööstuses külwipinna oleme suutnud tõsta 88%. Samal ajal on aga põllusaaduste arw — 72%. Seda wahekorda peame seletama wiljaikaldustega. Põllutööstuses on aga üldist tõusu märgata. Temale on tarwis elawat hinge sisse puhuda — anda kunstsõnnikut, maaparanduse abinõusid, masinaid jne.

Hindade alandamisega üheltpoolt, teiseltpoolt maksude alandamisega wõime seda korda saata. Uldine maks on praegusel korral aga paratamata. Lenin ütles, peame tulewikus selle poole püüdma, et talupoeg ühtegi maksu ei maksaks, kuid seni wõime neid maksusid ainult wähendada.

Möödunud aastal oli maksude suurus 470 miljoni rubla. Tänawu aga 300 m. Sedawõrd, kuidas riigi sissetulekud suurenewad, wähendatakse maksusid. Maksude poliitika küsimust arutab praegu partei konwerents.

Edasi, kolmandaks on waja põllumajandusele laenusid muretseda, et talumees saaks enese wiletsast seisukorrast wälja. Kooperatsiooni tuleb korraldada. Siin ongi see koht, kus talumees end kollektiwiseerib. Sellele aluseks panema elektrofikatsiooni, ning nende mõlemate kaudu wiime talumehe sotsialismile.

Kuidas peame waatama jõukate talumeeste pääle? On waade, et iga jõukas talumees on kulak. See käib iseäranis meie Eesti asunikkude kohta. Riigil on aga kasulikum kui küla jõukam on. Kuid siin ei tohi äärmiseni minna.

Tee sotsialismile — kooperatsioon.

Meie peame jõukust suurendama, kuid peame järelewaatama, et see jõukus ei wiiks talumeest kapitalismi arenemise poole. Kehwus ei ole ju sotsialism. Meie peame selle järele waatama, et kulakud talumeeste hulkade kurnamise abil oma pääd ei tõstaks. Meie peame juhtima sarnaselt küla arenemist, et keskmiselt kogu talumeeste jõukus kaswaks, kuid see jõukus peab arenema sotsialismi sihis kooperatsiooni kaudu, sest ainuke tee sotsialismile wiib kooperatsiooni kaudu.

Praegu on dekreet wälja antud, kus lubatakse sulaseid wõtta. Olukord nõuab seda, walmistus ühelt ja töötatööliste arw teiselt poolt. Külas on praegu rahwast rohkem kui seda praegune põllumajanduse süsteem tarwitada wõib.

Iga aasta inimeste juurekasw on $2^1/_2$ miljoni. Kuhu neid inimesi panna? Suurtööstus aga ei tarwita nii määratut hulka. Aastas wõib ta praeguses arenemiskäigus tarwitada kõigest 200—300 tuhat. Meie ei saa praegu anda nendele inimestele tööd ja seepärast peame looma tingimise, ülemineku ajajärgus.

[illegible] tahawad magada.

(Wo[illegible]ost, Oudowa maak.)

Hiljuti awaldas meie kooli nõukogu ühes näiteringi juhatusega üleskutse Eesti asunikkudele Woskowos ja ligemas ümbruses, milles kirjeldati Woskowo koolimaja wiletsat seisukorda ja kutsuti üles asunikke uut hoonet ehitama. Eeltööd said wastawalt tehtud, — riik lubas ilma maksuta metsa ja rahalist abi anda; jäi ainult järele kokku tulla ja ühiselt asja läbi harutades — sellekohane nõudmine walla täidesaatwa komiteesse sisse anda.

Koosolek, mis wäga laialine pidi olema, määrati 6. mai pääle ja üleskutsed ning teadaanded said paar nädalat ennem laiali saadetud.

Milline oli aga kõige selle töö tagajärg? 6. mail leiame koolimajast ainult üheksa või kümme inimest, nende hulgas koolinõukogu ja näiteringi juhatuse liikmed ja weel mõni asjast huwitatud isik. Kõik need koosolejad istusiwad omawahel küsimust harutades ja ootasiwad pikil-silmil rahwast. Ei ilmunud aga neid, keda tingimata ootasime.

Kõige selle wastu nägime aga meie asunikke — noori ja wanu — kibedasti ametis olewat — „pühakoja" ümber lillesid ja puid istutamas wist selleks, et hariduse päikese kiired sinna kotta sisse ei tungiks, sest laguneb ju kõik see kõdunenud wärk puhta ja selge teaduse kiirte all.

Asunikud Woskowos ja ümbruses! Teie tegite wea, mida nii kiirelt ei saa parandada, lastes mööda kasuliku juhuse. Nüüd külmetagu Woskowo lapsed jälle tulewal talwel külmas lagunenud kooliurtsikus ja noored ning wanad istugu jälle endiselt oma kodudes ning oodaku millal taewast hakkawad mannatangud sadama.

Woskowo asunikud!

Kui kaua tahate une ajajärgus tukkuda? Kas tahate tõest niisugust hüüdsõna kanda „mida pimedam öö, seda parem"?

Aeg oleks silmad lahti teha ja püüda ikka edasi walguse poole!

„Mesilane".

Punasest-Struugist.

(Luuga kr.).

Möödunud aprilli 26-mal päewal oli üldraiooniline eestlaste koosolek, millest nagu ikka ja alati puudulikult osa wõeti.

1) „Ajalehe lõpprede ringi loomine" — otsustati jaatawalt.

2) „Rahwapidu eeltööd" — jäi nooremate eemalehoiu pärast lahtiseks.

3) „Koolimajade remont 25—26 õpeaasta jaoks ja koolimaa küsimus". Õpetaja Arge seletab, et kooli elu ja töö tarwilikule kõrgusele tõstmiseks on tingimata waja kool järgmiseks õpeaastaks praegustest kitsastest ja pimedatest ruumidest (kus iga lapse pääle tuleb õhku kolm neljandikku kantsülla asemele w a e w a l t üks neljandik k. s.) üle wiia endise kooli ruumidesse, mis struugilaste sõgetagurluse ning kiriklaste kawaluse läbi ajutiselt kiriku alla olid antud ja mis juba minewal aastal ühes naabruses olewa sama suure majaga koolile üle anti.

Minewal aastal ei suutnud wald wajawat remonti läbi wiia, aga tänawu on nad kogemata wõi meelega paranduste kawast wälja jäänud. Millist wiga koolinõukogu parandama ruttas, tehes nõuetawa remondi eelplaani ja sisse andes kub. Harosakonna Eesti sektsiooni, kus teadagi tarwilikud sammud astutakse, sest kohaline wald ei wõtnud meilt paranduse plaani wastu. Missugused praegu olud selles suhtes, ei tea, kuid loodame, et Eesti sektsioon asja käiku silmas peab.

O t s u s t a t i: 1) Aegsasti järele kuulata, kui suur summa määratakse Eesti koolide remondi pääle ja kui seda tarwiliku remondi läbiwiimiseks tarwis on, siis puuduw summa eneste wahel kokku panna.

2) Walla täidesaatwa komiteele ettepanek teha, et üks koolinõukogu liige wõiks parandusetööde wäljaandmisest osa wõtta ja nende läbiwiimise üle walwada.

3) Koolimaa suhtes pöörata walla maaosakonna poole nõudes kiirendada maatüki eraldamist, et õpetajatele wõimaldada algust panna „põllumajanduse koldele", mis ühtlasi saawutaks produktiiwset palga lisa, nagu ettenähtud riiklikus instruktsioonis koolide maaga warustamise suhtes.

4) Jookswate asjadena seadis koolijuhataja küsimuse üles: Miks on 90 protsl. lapsi koolist loobunud, kuna õpetöö esimeseastme küla koolides peab kestma 15. maini? Sügisel wõis kool järjekindlalt alles poolest nowembrist töötama hakata, kuigi weel pärastki lapsi tuli wastu wõtta, sest Eesti asunik saadab lapsed kooli, kui kari juba laudas ning waewalt wabaneb maa lumest kui lapsed koolist karja wiiakse.

Otsustati lühidalt: 1. maist lõpetagu õpetus koolis, sest maameeste lapsed käiwad oma karjas, aga maatamehed annawad teistele karjasteks. Tahab aga kool lapsi suwel trussikutes trummi põrinal metsi mööda marsitada, siis söötku ja katku ning andku neile tarwiline palk!

Struugilased, kui teie nii kooli pääl-waatate ja iga pisemagi põhjuse pärast lapsed koju jätate, siis ei likwideeri meie kirjaoskamatust mitte 10-ks rewolutsiooni aastapäewaks, nagu sm. Lenin meid tegema kohustas, waid wanade kirjaoskamatute asemele walmistame oma hooletusega noori ja suurendame seega kirjaoskamatute hulka. —ch.

Öiendus.

Masnikowa klubi eestseisus ühes koolinõukoguga „Raskemaksualuse" kirjale wastuseks „Edasi" nr. 89, artikkel 18. aprillil 1925 a. nagu wõtaks õpetaja iga toimepantawa pidu juhatuse eest protsentisid — tõendab Masnikowa klubi eestseisus ja koolinõukogu, klubi üleüldise koosoleku protokolli nr. 5 järele 21. aprillil s. a. punkt „e", et õpetaja poolt mingisuguseid protsentide wõtmisi pidude juhatamise eest pidude päält Masnikowas ei ole.

Protsentsid maksti ainult endisel ajal, kui klubi täiesti omal jõul kooli ja õpetajat ülewal pidas.

Näib, et „Raskemaksuline" Masnikowa klubi tegewusest midagi ei tea ja ainult wale teateid leheweergudele saadab, kus nendele mitte koht ei peaks olema, nõndasamuti ei peaks walesõnumi saatja aset leidma sõnumisaatjate hulgas.

Klubi eestseisus soowib „Raskemaksualusele" rohkem tutwunema ühiskonna tööga, ise igas töös kaasaitajaks olla, siis muutub „Raskemaksualune" kergemaksualuseks.

Masnikowa poliit-har. klubi esimees: G. N a r u s k.
Masnikowa koolinõukogu esimees: M. T i i d e r m a n.

Öiendus „õienduse" kohta.

(Bugri as., Trotski kr., Leningradi kub.).

„Edasis" nr. 89 teeb Bugri kooliõpetaja K. Tuur õienduse „Takja" poolt tehtud märkuse kohta.

Kuid et Tuuri õiendus täiesti wale alusel seisab ning sellega meie ajalehe kirjasaatjat laimab ning määrib, teen omale kohuseks, kui asjaga hästi tuttaw olew isik seda küsimust lähemalt walgustada.

Tuur toob ette terwe rea asutusi, millistes tal töötada tuleb, nii et isegi une aega ei jätku. Peab ütlema, et siin on kisa rohkem kui willa. Näituseks ei ole Tuur W. P. lugemistoa nõukogu liikmena ü h e s t k i istangust ega koosolekust osa wõtnud. Aktiiwset tegewust pole ka märgata teistes tema poolt ettetoodud organisatsioonides. Näikuseks ei wiinud Tuur walla täidesaatwa komitee poolt talle kohuseks tehtud interwentsiooni kahjude üleskirjutamist läbi, lastes inimesi asjata kogu päew kella 10—5 oodata.

Edasi püüab Tuur ümber liikata, et ta kultuurringe kooliruumidest minema pole kihutanud. Et aga tõesti oli, tõendawad järgmised näitused: oma kirjas klubi juhatajale 11. now. 1924 a. keelab Tuur kui kooliõpetaja ringide kooskäimise kooli ruumides ära.

Mina, kui kirjanduse ringi organisaator pean tähendama, et meie tegewus suuresti takistatud sai kooliruumide sulgumisega ringi koosolekuteks.

Isegi niisuguse alatusega sai Tuur hakkama, et klubi juhataja poolt kokkukutsutud kirjanduse ringi koosolekule ilmunud noored, kelle seas ka 1. astme parteikooli õpilased olid, uksest wälja kihutas, nimetades kokkutulejaid „uulitsapoisteks." Olgu tähendatud, et walla poliit-hariduse esitaja poolt oli Tuurile teadaanne saadetud kultuur ringide tegewuseks ruumisi lubada. Umbruskonnas sünnitab Tuuri mitte millegi pääl põhjenew enda kiitus suurt pahameelt. Nüüd aga on Tuur neli nädalat koolt juhatamisest eemale hoidnud ilma et keegi teaks, kus ja mil põhjustel ta ära on. Et juba möödunud aastal kool poolikult töötas ja tänawu samane lugu kordub, mõjub see wäga walusalt meie noorsoo koolitamise pääle, rääkimata wälis-kooli tööst. Ei pruugi „Takja" poolt toodud andmeid korrata, millised kõik tol alusel seisawad, dokumendid selle üle on wastawates asutustes tõendawad. Asunikud loodawad, et wastawad asutused meile wastawa kooliõpetaja saadawad, kes uue elu-olu loomisele ja kult.-har. tööle tegelikult kaasa aitaks. A u g. M e r i n o.

Toimetus lõpetab seega igasugused edaspidised waielused ja õiendused õp. Tuuri wahekorrast.

Demokraatlikust Eedenist.

A. Weigau.

Kuiwõrd wiletsas seisukorras wiibib praegune Eestimaa töölisklass, selle kohta annab walge Eesti ajakirjandus selgeid pilte. Pahurpidi aetud majapidamine, reaktsiooniga käsikäes käiw rikaste üliwõim waesema kihi waranatukese — tööjõu üle, kus wabrikutöölisel 80—100 margalise (umbes 35—50 kopikat) päewapalga juures end ja oma perekonda ülewal pidada tuleb, töötatööliste arwu kohutaw kasw, rahwaarwu kahanewine, enneolemata enesetapmiste arw — see on kokkuwõetult seisukord, milline aga praegustes Eestimaa oludes päew-päewalt terawamaks muutub.

Eriti rängalt lasub timukariigi peremeeste surwe töostuskeskkohtade pääl. Töostuskeskkohtadesse on koondatud hulk waesemat kihti, kes nüüd töostusettewõtete sulgumisega ettekujutamata wiletsasse seisukorda on paisatud. Mul on juhus olnud jälgida Eestimaa ühe silmapaistwama töostuskeskkoha — Narwa — seisukorda mitme aasta kestel ning nende wiletsuste tunnistajaks olla, millised üle elas mitme aasta jooksul säälne tööliskiass ja millised järkjärgult süwenewad.

Narwa.

Narwa — see Eestimaa ida piiriäärne kants 27—28.000 elaniku arwuga sammub sama tagakiusamise ajajärgu rada, nagu teisedki Pätside-Laidoneride-Einbundide käppade wahele wisatud linnakesed ja maakohad.

Kui esimestel iseseiswuse aastatel Eesti härrasriigi peremehed, et tööliskiassi poolehoidu ehk wähemalt rahulolemist wõita, omi püüdeid ja musti plaanitsemisi warjatud kujul püüdsid hoida, siis algab 1922—23 aastast see ajajärk, kus wiimased kattehilbud eemale heidetakse ja awalikult asutakse oma mustade plaanide täidewiimisele. Nagu „eht poliitikamehed" Tallinnas, nii tõendasid ka Narwa „poliitikamehed" nagu ühest suust, et enne 1. detsembrit oli poliitika taewas pilwis: terwelt 14 tööliste esitajat — ühiswäerinna meest istusid ühes kodanliste härradega raekojas ja segasid neil oma töö tegemist. 1. detsember — nii lõpetab wiimaks ka Narwa „ajakirjandus" — oli ikka lõppude-lõpuks hädatarwilik, sest siin langesid waheseinad kõikide erakondade wahelt, alates sotsidest kuni Balti hertsogiriigi loojateni. Tallinna poliitikakeeles oli see koalitsioniline walitsus seinast seinani. Kuni 1. detsembrini häbenesid Eestimaa töörahwa timukad — äraandjad sotsid, Laidonerid ja Einbundid korralikult oma timukatööd lõpetada.

Kodanlus otsib wastukihwti.

Juba 1922—23 aastal tekib märgataw pööre tagurluse suunas. Selle tingib asjaolu, et klassiteadew tööliskiht koguneb töölisühisuste ümber, noorproletaarlased organiseeruwad noorte ühinguteks, organisatsioonideks, spordiseltsideks. Hulk paremat koolinoorsugu töötab töölisliikumist juhtiwates organisatsioonides. Kodanlusele kerkib jälle ja uuesti see hirmutaw tont silmi ette, millesse on kogutud niipalju wihaleaetud jõudu kurnatawa tööliskiassi näol. Ja mõne hirmunud hüüdega ähwardawa hädaohu kohta alatakse armutult töölisühisuste sulgumist, juhtide wangikodadesse toppimist, koolidest wäljaheitmist. Kõik need sõna, isiku ja muud wabadused, millest härrasriigi põhiseadus eriti rohkelt täiskiilutud — on korraga just tööliskiassi kohta kuni nullini wiidud. Kuid suletud töölisühisuste asemele peab midagi andma! Ja kõige nende asemele hakkas kodanlus mitmekordselt suurendatud pääletükkiwusega pakkuma omi lapitud ja paigatud selise, müüdawat ajakirjandust kui ka kroonulikku isetegewust. Härrasriigile truiksjäänud seltsidele hakati toetussumme jagama. Lühikese ajaga puhuti hinged sisse mõnelegi ärkamisaja „kandleseltsile", kelle kohus nüüd rahwa tähelpanu poliitilisest sündmustest ära kiskuda „kanneldamistega".

Narwa kodanluse organisatsioonid ja nende töö.

Selts, kui nimetusliselt sarnaseid, on Narwa kohta terwe rida. Sääl on karskusselts „Wõitleja", kes rohelise mao asemel walinud oma wastaseks punase tondi, tema poolwend „Ilmarine", kus ühel õhtul enam õlut ja wiina läbi pumbatakse kui Narwa tuletõrjel terwe aasta kestel wett kulub tulekustutamiseks. On terwe rida tuletõrje, majaomanikkude, üürnikkude, laulu, spordi ja muid selts. Krooniks kõigile on ametlik „kaitseliidu jahisalk". Mitmed ja mitmed kümned „a u s a i d" kodanikke on koondunud neisse isamaa ja härraste (kui nad ise just eht härrad ei ole) häädkäekäigu walweks.

Narwa seltskonnaelu, sel kujul nagu ta ühekülgsel kodanlikul linnakesel wõimalik, — lasub silmapaistwamate seltside sammastel. Nagu weriwaesed haigemaja elanikud, hingitsemad need seltsid ja seltsikesed, laotades musti faciistlikke pisilasi.

Suurema tähtsuse Narwa seltside hulgast omab kahtlemata k.-s. „Wõitleja". Kultuur-haridusselts — kui kaugele on see asutus jätnud, olles „kristlikust" juhatusest juhitud, oma eesmärgi!

Uldiselt on tuntud see selts, kui üks tugewamatest kristliku erakonna kantsidest. On ju esimees A. Luur kristliku — ehk nagu teda kodanlikud lehed „Waba Maa" ja „Põhja Kodu" nimetawad, „musta ordu" — liider. Seltsi eestseisu[illegible] teised wähemad „musta ordu" [illegible] poetanud, nagu direktor J. Wält[illegible] kunstnik P. Penna.

A. Luuri nimi ütleb palju Narwa kodanlusele". Musta ordu liiderina [illegible] meheks olles, on ta wiinud seltsi [illegible] kawasse ka wastawa mustaordulik[illegible]

Selts omab kaunis korraliku ho[illegible] muu waranduse ja on üks rikkamate[illegible] Selle kõik on kokku kannud [illegible] töölised, oma näljapennidest osa [illegible] otstarbeks ohwerdades. Istudes [illegible] higist kokkukautud seltsi warand[illegible] teewad need mustaordu mehed [illegible] ette, nagu jagaks nad nüüd sä[illegible] tele wajalikku haridusmannat[illegible] wõetult, pole siin aga muu[illegible] fascismile pinnaloomine [illegible] kihtides. Masse walgu[illegible] poetawad siin hrad Lai[illegible] Luurid ja äraandja[illegible] Astid waenu [illegible] wastu. „Kristlik" [illegible] teed tasandada [illegible] härrad teewad [illegible] oleksid nad tõ[illegible] ehkgi homme [illegible] suurema [illegible] juure[illegible] om[illegible] liigete[illegible] koosneb [illegible] jõukamate[illegible]

Huwitaw on see [illegible] plaan, mille järele [illegible] der Luur ja temo[illegible] kihutustööd teew[illegible] made abil kor[illegible] waetendusi" [illegible] teiste aut[illegible] litatakse. [illegible] ilmub aga [illegible] ette ja ala[illegible] maa elu-olu läbi [illegible] et töölisliikumine [illegible]

Teine suurem „rah[illegible] paik on Eesti selts „Ilm[illegible] ennem jooma- ja prostit[illegible] mülgast meele tuletab, [illegible] hariduslikku seltsi. Selles[illegible] on koondunud n. n. Narwa [illegible] tõusikwabrikandid, aktsio[illegible] wad riigiametnikud ja tei[illegible] sad. Hariduse ning rahw[illegible] misest — nagu seda selt[illegible] ei wõi siin juttugi olla. [illegible] asutus moodsaks kõrtsiks, [illegible] mise näokatte all joomarei[illegible] Ka teaatri repertuaar ei [illegible] nowewa" aegsete kodanluse[illegible] damist midagi laiemale r[illegible] on see selts kui korporat[illegible] millest eemale ei hoia mi[illegible] waid ka kestpärane kodan[illegible]

Kuhu aga Narwa k[illegible] sem ollus kuulub — on [illegible] selts. Ta eluiga ei ole [illegible] kuid on suutnud siiski [illegible] pääle tõmmata. Siin s[illegible] kõrwal ja laula[illegible] joowastuses t[illegible] kes otsekohe[illegible] timukaame[illegible] Laulab k[illegible] et olnud [illegible] sepolit[illegible]

Edasi peame looma töösituse harud, mis wöimaldaks tööd saada. Kui meil linnas on ettewötted, miks neid siis mitte maal luua. Peame praegu wäike-, kodukäsitööstust aitama arendada. Praegu juba wabastatakse käsitöösturisi maksudest.

Pääle selle wöime wabaid inimesi töö juure tömmata pöllupidamise intensiiwsemaks tegemise ja maaparanduse töode kaudu.

Meie arenemiskäik läheb suurtööstusega käsikäes, mitte aga nii, et suurtööstus suretaks käsitööstuse wälja.

Praegune poliitika peab maal selles seisma, et jääl umpi läbi wiia, sest maal on weel praegugi palju sõjakommunismi aegseid nähtuseid, mis takistawad küla walmistusjõudude arenemist.

(Järgneb).

„Ilma ajaleheta on wöimata selle pöhimötteliselt püstiwa ja igakülgse propaganda ja agitatsiooni korraldamine, mis partei alaliseks päämiseks ülesandeks.“ Lenin.

Eestlased S. N. W. Liidus.

Leningrad.

Side-öhtu.

Laupäewal, 2. mail ärapeetud töölistalupoegade kirjasaatjate side-öhtule oli rohkesti rahwast ilmunud.

Saal oli tungil rahwast täis, mida haruldaseks nähtuseks Harmajas wöib lugeda. Ei puudunud Rootsi ja Saksa meremehed ning meie noored pioneerid. Juba see rahwakogu tõendab, et side töölis-talupoegade kirjasaatjate wahel kindel ja wiljakandew on.

Pidu algul esineb kõnega sm. A. Wallner esimese mai tähtsusest, kes iseloomustab neid tingimusi nii Saksamaal, Poolas ja Wenemaal, kuidas esimene mai, kus proletariaadi wöitlus ja wöidupüha rahwahulkadesse tungis ning millist iseloomu kandis igal maal eraldi. Kõnet kuulati suure huwitusega.

Kõne järele esineb terwituse kõnega Rootsi meremeeste esitaja, kelle kõne Saksa keelde wiakse ning sm. W. Rätsepa poolt Eesti keelde tõlgitakse.

Rootsi meremeeste hulgas kestab praegu streik, millist meremehed wöidurikka lõpuni wiiwad.

Iseäranis on meremehed üllatatud 1. mai suurest pühast N.-Wenemaal. Meremeeste esitaja toonitab, et kodumaale tagasipöörates saawad meremehed kõige jõuga töötama, et wabastada proletariaati 2. Internatsionaali mõju alt, mis wöimaldab wennalikku käeandmist Wenemaa proletariaadile ühiseks wöitluseks kapitalismi wastu.

Kõlawad Rootsi meremeeste hurraa hüüded, millele saalis wiibijad käteplaginaga wastawad.

Pääle E. T. ü. laulukoori esinemist, mis kõla poolest rahuloldaw, wastab terwitusega kubkomi Eesti sektsiooni esitaja sm. Nirk, kes lõpetab: et Wenemaa proletariaat on igal filmapilgul walmis oma wöitlewatele klassiwendadele kätt juruma.

Kontsert-osa on huwiärataw, siin esinewad ju kõik ajutuste jõud nagu Lenini nim. töökool wenekeelsete lauludega ja kollektiiw deklamatsioonidega.

Meeleolu tõstab Harmaja keelpillide koor, kus meeldiwana „Solowei“ ettekanne õnnestab. Siis Soome sektori laulukoor, E. T. ü. spordiring. Akropaadid kaelamurdwate numbritega ning lõpuks 1 waatuslik näidend „Looshes“.

Kontsert waheajal ilmuwad punase lipu saatel saali Saksamaa meremehed, millele järgnewad terwituskõned.

Lõpuks peeti kollektiiwseid mängusid.

Side-öhtu oli kodune, iga pidulwiibija rinnus oli solidaarsuse tunne wäljamaa meremeeste wastu, nende kaudu aga kogu proletariaadile. Pidul wiibijad lahkusid ülendawas meeleolus. Lexi.

Sm. Kingissepa mälestuse öhtu.

3. mail oli Haridusmajas sm. W. Kingissepa mälestuse öhtu, kuhu oli kokku tulnud suur hulk Leningradi eestlasi ja nõupidamisel olewad maakirjasaatjad. Samuti wiibisid kossolekul wäljamaa meremeeste liidu saatkond.

Mälestusöhtu algas leinamarsi helidel, mille lõpul sündis sm. W. Kingissepa rinnakuju awamine.

Wäljamaa meremeeste saatkonna esitaja astus üles waimustawa kõnega, seletades, et meremehed on walmis rewolutsiooni tuld igasse maasse wijma ja ei ole kaugel aeg, kui Eesti kartuli wabariigis saab lehwima punane lipp.

Noorte pioneeride esitaja teatas, et pioneerid lubawad olla sarnasteks, nagu oli langenud sm. Kingissepp.

Sm. Klaas esines oma mälestustega sm. Kingissepa üle.

Lõpuks oli kirjanduse ringi lawastus „Pildid Eesti tööliste liikumisest“, mis ette kanti Haridusmaja teaatri poolt. —s.

Wäike weste.

Ühe eeskujulise klubi eeskujulisest juhatusest.

Nii siis — täna kõneleme selle eeskujuliku klubi eeskujulisest juhatusest.

Praegu on na ütelda tööwiljakuse tõstmise hooaeg: töölised wabrikutes murrawad selle üle pääd, talupoeg saha taga unistab ka terasruunast — traktorist. Ka haridusasutused ei jää maha: tarwis hulkade isetegewust tõsta, senisele tõusule weel uut hoogu anda. Kui haridusmaja selleks „lõbusat talupoega“ kasutab, miks siis mõnel klubil mitte kasutada „Eesti tähtsamaid näitlejaid,“ — mis sellest, et sarnasel sildil wähe wäikekodanlikku lehku juures on. Läheb, oma asi. Ja pääasi — eesmärk on ikka rahwa madala kultuuri kõrgemale upitamine.

Kuid kui nii ütelda waimliku kultuuri tõstmine otse kiirrongi kiirusega edasi ruttab, siis ei wõi ju teised kultuurid mitte põrmugi maha jääda. Wõtame kas wõi näituseks kehalise „kultuuri“ — see teeb otse hiigla edu hüppeid. Meil on isegi üks klubi, kes selle kultuuri tõstmise pääle erilist tähelpanu pöörab. Astuge sinna sisse ja teie näete kohe kuidas sääl pekstakse (wabandage, tahtsin ütelda — poksitakse), maadeldakse, turnitakse, pommidega taewast ähwardatakse ja muid samataolisi harjutusi tehtakse kehalise kultuuri tõstmise nimel. Muuks tööks jääb aega wähe. No, tõepoolest, kus sa siis saad, kui ühe käega poksid, teisega pommi tõstad, ühe jalaga waba harjutusi teed, teisega põrandale tretad, kehaga wastane maadleb ja pääga kõiki neid tegewusi kokku kõlastama peed. Noh, kuidas wõime siis tema käest nõuda ühiskondlikku tööd ehk oletame isegi sarnast asja, nagu sideme kindlustamist maa ja linna wahel. Ei tõepoolest, selleks ei jää mitte põrmugi aega üle. Ei jää aega üle waimliku kultuuriga jandamiseks. Ainult wahete wahel, kui „Edasi“ kuulutuse küljel märkad, et teised midagi teewad, eriti, kui „Edasi“ korraldab ülelinnalisi pidusi ehk ülelinnalisi sideöhtuid, siis wiskab eeskujulik klubi ka oma spordi abinõud eemale, tõmbab hinge tagasi ja teeb teatraalse liigutuse — et waat meie teeme kah waimlikku kultuuri „Eesti tähtsamate näitejõudega.“ Et see just juhtus ühel ajal ülelinnalise sideöhtuga, mis sellest. Elame meie ju ainult enese ette, meil ei ole tähtis ei proletariaadi ühistunne ega sideme loomise küsimus maa ja linna wahel.

Et sarnased „juhtumised“ juba süstemaatlikult korduwad, siis tekib meil küsimus — kas ei tuleks sellesse eeskujulikusse klubisse mitte weidi wärskendawat kewade õhku lasta. See oleks õige kasulik mitte ainult terwisele, waid see wärskendaks weidi ka pääajusid. K. Dixi.

Uuemad sõnumid.

Rumeenia kommunistide protsess.

Wiinist, 3, mail. Rumeenia kommunistide protsess Bukarestis sünnib kinniste ukste taga, 74 süüalusest oli 57 kohtusaalis, nendest on 30 arresti all. Kaitsewad neid 10 Rumeenia adwokaati.

Kohtualused nõudsid, et lastaks kaitsest osa wõtta ka wäljamaa adwokaate, kuid kohus seda ei lubanud.

On wälja kutsutud umbes 400 tunnistajat, nende seas palju tähtsaid politiikategelasi ja wäljamaalasi.

Kaitse nõudis protsessi edasilükkamist, sest paljud tunnistajatest jäid ilmumata Kohus jättis selle tähelepanemata.

Kohtu ajal wöeti wahi alla kõik süüalused, kes wabad olid.

Teisel kohtupäewal otsustas kohus lõpetada ära seitsme kommunisti kohtuasja, sest puudusid andmed nende süüdistamiseks.

Bulgaaria terrori maalt.

Wiinist, 3. mail. 1. mail algas Sofia sõjakohtus Sofia plahwatuse arwatawate süüdlaste kohtuprotsess. Süüaluste pinki ilmusid ainult Fridmann, Slagorski Kojew, Deskalow ja Kamburow, kõik raudus. Teised süüdistatawad, ja nimelt Petreni, Dimitrow, Abadshisid, Kossowski ja Grentsharow tunnistati osalt ärajooksnuiks, osalt tapetuiks.

Kirikuteener Slagorski seletas, et tema sai plahwatusest osawõtmise eest 12 tuhat lewi. Abadshijus olla temale tõendanud, et 4 tuhat sõjameest kommunisti seista walmis wäljaastuma pääle plahwatust. Ka olla temale lubatud kõrge koht tulewases walitsuses, aga plahwatuse nurjamineku korral — põgenemise wõimalus S. N. W. Liitu Jugo-Slaawia passiga.

Mis puutub Georgiewi tapmise ja kuningas Borisi tapmisekatse kohta, siis tõendas Slagorski, et tema teadnud sellest warem. Georgiewi tapetud selle eesmärgida, et siis kuningas, walitsuse liikmed ja kõrgemad sõjawäe ülemad tuleksid kirikusse matusele.

Kohtualune Friedmann salgas kindlasti oma osawõttu plahwatusest. Selle järele otsustas kohus ülekuulamist kinniste uste taga edasi pidada, et süüalustelt järele pärida, kuiwõrd olenes komitee tegewus wäljamaa mõjust.

Munkade arreteerimine.

Järeluurimine selgitas, et salanõulastel oli mitu koosolekut Tšheropitshi kloostris 60 kilomeetrit Rumeenia piirist. Prokurör andis käsu mõned munkad arreteerida, kes teadsid salanõust.

Ministri naine — salanõust osawõtja.

Tõendatakse, et plahwatuse ettewalmistusest wõttis tegelikult osa ühe endise ministri naine. Arwatakse, et see oli Stamboliiski naine ehk polkownik Petkowi lesk.

Tunnistawad oma mõrtsukatööd.

Wiinist, 3. mail. Bulgaaria walitsus tunnistab, et tapetud Minkow, keda seni peeti Sofia kiriku plahwatuse üheks pää organiseerijaks, mingit osa ei wõtnud salanõust.

Meeleawaldajate weristamine.

Warssawist, 3. mail. 1. mail streikisid Warssawis kõik suuremad ettewötted ja tramwai. Alles kell 4 p. l. ilmus osa tramwai wagunisi liikumisele. Poola sotsialistide partei meeleawaldusest Teaatri platsil wõttis osa umbes 9000 inimest.

Kommunistide ja ametühisuste kogumispunktile Bankowi lagedal ja ümbruskonna uulitsatele koondati üle 1000 ratsa ja jala politseiniku. Tugewad politseisalgad marssisid linna uulitsail.

Kommunistide esimene meeleawaldus liikus Praagast (Warssawi eeslinn) Bankowi lagedale, aeti teel aga politsei poolt laiali, kuna neid mõõkadega pekseti.

Teine kommunistlik meeleawaldus — 3000 inim. — aeti ka politsei poolt laiali.

Kolmas kommunistide salk 1200 inimest, aeti Bankowi lageda lähedal politsei poolt laiali, kusjuures umbes 100 inimest haawata said mõõkadega ja 60 in. arreteeriti. Laialiaetud meeleawaldajad kogusid teise kohta kokku, kus nad liikusid rongis „Internatsionaali“ lauldes. Ka õhtul olid mitmed kommunistide mitingud, mida politsei laiali ajas.

1. mai kodanlusmail.

Meeleawaldus ja miiting Berliinis

Berliinist, 1. mail. Kommunistlik partei saatis üleskutse wälja töölistele, milles nõu antakse 1. mail mitte tööle minna ja uulitsa meeleawaldusi korraldada.

Töö seisab kõigis ettewötetes, wäljaarwatud Stinnesi konzern (tehased ja ettewötted), linna raudteed, suur osa ajalehe trükikodasid ja ajutusi. Kommunistlilu partei ja ühendud ametiühisuste üleskutsed on pääasjaliselt pöördud Hindenburgi wastu.

Mitukümmend tuhat mees- ja naistöölist kogunesid kommunistide juhatusel warakult ette teatud kohtadele.

Kesklinnas Lustgartenis kujunes suur meeleawaldus 80 tuhandest inimesest mitmesaja punase lipuga. Kõnedega esinesid ainult kommunistliku partei juhid. Politsei ei seganud end wahele. Üldse oli Berliini uulitsa meleawaldustes mitte alla 150.000 töölist.

Pariisis.

Pariisist, 1. mail. Havase agentuur teatab: 1. mai möödus rahuliselt. Seini ja Oisi departamentides ja Pariisis oli raudteedel liikumine harilik. Mittetööle ilmujaid suurtes ettewötetes ja asutustes ei olnud palju. Täieliselt ei töötanud ainult taksomootorite (üüri automobiilid) juhid.

Wensennes areteeriti kolm, Versaillis kaks isikut kasarnu wärawates, kes püüdsid sõjawastaseid üleskutseid laiali laotada. Kinniwõetutelt saadi 40 tuhat eksemplaari sarnaseid üleskutseid.

Praeguse filmapilguni ei ole teateid mingisugustest wahejuhtumistest Seini ja Oisi departamentides, ega ka prowintsis, kus oli rida harilikke meeleawaldusi.

Kell 6 õhtul tuli teate, et Saint-Denises (Pariisi agul) kahe tramwai waguni pihta lasti mõni pauk, mille tagajärjel politsei neli arreteerimist ette wõttis.

Pääle selle arreteeris politsei kahte taksumootorit, mis kandsid hüüdsõnu: „Ametiühisuse kontroll“. Kinniwõetute hulgas on kommunistliku ajalehe „Humanite“ toimetuse liikmed. Politsei wõttis neilt ära üleswötte aparaadid.

Teadaanded.

Haridusmaja teaatri harjutuste järjekord.

Teisipäewal, 5. mail.
kell 7 „Kaks pierrot“
„ 8 Teaatri liigete üldkoosolek: Päewakorras: 1) Aruanne, 2) kõne „Teaater ja ühine kunstiring“ 3) Suwine tegewus, 4) JooksWad asjad.

Keskнädalal, 6. mail.
kell 7 „Kaks pierrot“
kell 8½ „Põhjas“
Wast. instr.-organisaator.

Oudowa Eesti Harmaja korraldab oma ringitegelastega puhkepäewal, 17. mail s. a., wäljasõidu Trutnewasse (wana mõisa ruumides), kus korraldatakse **suur pidu.** Eeskawas: 1) sm. Mäe kõne: Uus ainus põllumajanduslik maks, 2) kontsert-osa, 3) operett **„Jaht majas“** ja näidend **„Kahtlases korteris“** jne. Lõpuks tants, lendaw post ja muud lõbustused. Mängib orkester. Pidu algus kell 4 p. l. Hinnad: 1. plats 35 kop., 2. plats 25 kop. Juhatus.

Wastutaw toimetaja: A. Treufeldt.
Wäljaandja: Eesti Kirjastuse Ühisus

Типография Коминтерн, Государственное изд., Екатерингофский пр. 87. — Ленинградский Гублит № 10715.

ame[illegible] koolidirektoreid, politsei agente, kaitseliidu organisaatoreid ja muid töölisklassi turjal ratsutajaid.

Tõsi küll — korra tahtnud selts töölisraioonis kontserti anda, paljas mõte ajas aga mehed nii riidu, et selts pidi lõhki minema.

Selles organisatsioonis ei maskeeri enam keegi omi mõtteid, plaane. On maksew põhilause: kodanlus on kõikwõimuline, rahwarämps sääl kasarmutes — see on loomakari.

Eelpool kirjeldatud kolmesse organisatsiooni on koondunud ka kõik kodanluse rahwawalgustajate wägi. Teiste wähemate seltside tegewus jookseb ühel wõi teisel kujul neid üldiseid jooni mööda, millised ette tulewad nim. kolme seltsi tegewuskawades. Huwitaw on siinkohal ära märkida, et nende kolme kultuur-haridusliku organisatsiooni kohta üldine liigete arw ainult mõnesaja inimeseni ulatab, mis näitab, kuiwõrd wähe huwi on laiemal kihil sarnaste fasistlikust waimust juhitud seltside wastu.

Kodanluse kuldne noorsugu.

Wiim[illegible]te aastate jooksul on üliõpilaste [illegible]a kohta tuntawalt kaswanud — [illegible]ba üle 100. Enamjagu neist on [illegible]rite ja kaupmeeste pojad-tütreke[illegible]de päämureks peened kombed, [illegible]tumine ning ballidel ja joogikoh[illegible]bimine. Argu andku jumal, kui [illegible]est poeg wõi tütrele läbikäimises [illegible]orti kodanikuga — mamma saab [illegible] wõi surmawa rabanduse. Kandes [illegible] tusi igasuguste korporatsioonide [illegible]hes, ei tee need härras-üliõpi[illegible]uga suurt tegemist. Ka „oma“ [illegible]ooniga on hakkama saanud Nar[illegible]use wõsud ja nimetawad teda „studiosorum Narwensium“.

[illegible]ga hamistlik ning toores on [illegible]rporatsiooni ahwikestel aru[illegible]test ja kunstidest, seda näi[illegible] juhtide tegewus wiiuli[illegible]ontserdi puhul „Wõit[illegible]nna nimel“ valusid [illegible]nilli[illegible] putrele un[illegible] [illegible]pastu tulid.

[illegible]õpilased ei poolda [illegible]este waateid, waid [illegible]a siis metsikuteks [illegible]

[illegible]üliõpilasli[illegible] [illegible]Liiku[illegible] [illegible]ia [illegible]u- [illegible]ha-

[illegible]onna.

[illegible]rängemalt kodanlaste [illegible] kool. Kõik on siin [illegible]al hääl tsaariajal. [illegible]hommikustest pal[illegible] sissejeadmist aga [illegible] Viimase aja po[illegible]s Eesti tinu[illegible]onelised kom[illegible] kooliõpeta[illegible] kollitami[illegible]olides. Iseäranis [illegible]les keskkoolide direktorid [illegible]a kolmest keskkooli direk[illegible]asta ordu“ liige — J. [illegible]ühel ajal Prantsusmaa [illegible]nson, kolmas wenelane, [illegible] — Dawõdenkow. Sel[illegible]da, milline peab suun[illegible]õpilaste arenemist juhi[illegible]ihutusetöö neis keskkooli[illegible] enam kui awalik: ta [illegible]likku laadi.

[illegible]nbrit tehti sunduseks ka [illegible]cistlikku kaitseliitu sisse[illegible] Eesti keskkooli — ühis[illegible]asiumi — pääle kogus [illegible]seliitlast. Wene keskkoolist [illegible] õpilast „mobiliseerida“. [illegible] tegi jalamaid pääpesu [illegible]sest see ei oskawat oma [illegible]äsutada. Nõnda on siis [illegible]le kaitseliitu astumine [illegible]batahtlikult ei astu, siis [illegible]õud appi.

[illegible]mmu jälgitakse kõige piin[illegible] ja püütakse kõik tema [illegible]rdetaw“ wõiks [illegible]nnud kristlik [illegible]se tegewust [illegible]pilasel on [illegible]ganisat[illegible]uste!) [illegible]teaat-

ritesse. Sarnase hoolsa „kaswata[illegible]õõga“ lootawad tagurlased kaasa kiskuda oma mustale fasistlikule tööle ka töölislapsi, keda arwannete järele keskkoolides üle 50 protsent., tegelikult aga wähem on. Kuid sellegipärast näitab iga „kommunistide“ protsess, et ka õpilased, waatamata igasugustest surwetest direktorite poolt, osa wõtawad ühel ehk teisel wiisil töölisliikumisest.

Kodanlik ajakirjandus.

Kui Eestis üldse mingisugune töostusharu oma õitsejärjel on — siis on see „ajalehe tegemine“. Missuguseid ajalehti sääl kõik ei ole? Kui siin aga mõni eksikombel arwamisele wõib tulla, et Eesti ajalehtede arwu pärast wõib ka kultuuriline tasapind päädpööritawalt kõrge olla, — siis wõib juure lisada, et walge Eesti ajalehed on üksikute pärisomanduseid. Neil pole „rahwarämpsu“ harimisega midagi ühist.

Näiteks olgu „Waba Maa“ suurem aktsionäär ja ärijuht Weiler. See härra on spekuleerinud oma kätesse pääle määratu arwe „Waba Maa“ aktsiate suurel hulgal wäiksemate linnakeste kirjastusühisuste aktsiaid. Siin on oma stinneslik tagamõte: üks isik sirutas käe terwe ajakirjanduse järele, et siis oma wõimu terwes riigis maksma panna. Sarnase isiku jaoks on ajakirjandus ainult äri, iga sõnum, iga kirjatükk on rahaliste huwidega seotud. Seesama Weiler on ka Narwa kirjastusühisuse suurem aktsionäär, pooled aktsiad 500.000 m. wäärtuses on tema omad.

Olles sel moel Narwa ajalehe „Põhja Kodu“ peremehelks, jagab see härra ka oma huwide kohaselt „ajakirjanduse tegijaile“ omi direktiiwe. Wähemateks peremeesteks on Narwa omad rahamehed. Toekamad neist jällegi wabrikant ja aksionäär Kraamer (seesama lihuniku kalduwustega isik tegi mulle Räpina paberiwabriku põlemisest kuulda saades irooniliselt ettepaneku püssi pääle näidates: „Noh, mis, lähme punaseid tapma!“) —, Helder ja teised kui ka tagurlisemad haritlased nagu Sõster. (Wiimane tagandati algkooli juhataja kohalt kui õpilastega sugulist kõlwatust korraldaja).

Juba „ajakirjanduse“ peremeeste isiklikud omadused ja kalduwused määrawad tema madala pinna, kus pääl aset ei wõi leida üksi üldkasulikkuse mõte. Sahkerdajad Weilerid, Kraamerid, Helderid kui ka pedogoogilist usaldust sugukõlwatuseks tarwitaja Sõster ei ole kaugeltki see moraalne tagasein, kuhu wastu wõiks toeneda rahwast haritw ajakirjandus. Ent see on siiski nii, nõnda öelda, — timukate Eesti „ajakirjanduse eetika“ poolt hääkskiidetud. Eeltoodust wõib eeldada wägä palju hoolsust „ajakirjanikkude“ poolt rahwarämpsu walgustamisel.

Suurem jagu tööst sarnase prowintsi ajalehe juures tehakse kääridega, kusjuures mõnikord purjus pääga ka kuulutused jalustrabawate sündmuste näol ära trükitakse.

Palju lõbusat naeru sünnitas Narwa „Põhja Kodu“ ja Wiljandi „Sakala“ sissekukkumine — nagu „Kaja“ seda nimetas — „Minorka asjus“, kus nimetatud lehed kinokuulutusi sõnumina ära trükkisid ja „Minorka hertsogriigis“ sel moel rewolutsiooni lasid sündida.

Narwa „ajakirjanduse“ A ja O on kahtlemata sots J. Klesment. Siin on sotside-äraandjate töölishuwide kaitsmine terwes oma hiilguses wälja pandud. Oma karjääri algas sots Klesment „Sotsiaal-demokraadi“ toimetuses, seega wärske Martna ju Ast'i õpipoiss. Kui kiirikupapidel lauluraamatuis Taaweti kiidulauludest kunagi nappus peaks kätte tulema, siis wõetakse kahtlemata just J. Klesmenti ajakirjanduslik toodang appi. Selle sotsi eriala on hääks kiita ajalehe kaudu Einbundide-Laidoneride weretöid, kristliku linnawalitsuse tegewust, wennastamist kodanlusega ja kõike, kõike, mida aga üksi äraandja sots wõib töölisklassi ikestamiseks korda saata. Kuidas aga pidutses see kodanlisest sots pääle 1. detsembrit, kui walged ohwitserid-timukad diwiisi staabis „wõiduorgia“ korraldasid! Kuid see müüdawus on Martnate, Astide ja nende õpilaste Klesmentide juures harilik nähtus.

Sõrkides „Kaja“, „Päewalehe“ ja „Waba Maa“ jälgedes, tehakse sarnaste „ajakirjanikkude“ poolt ainult sarnast ajakirjandust, milline tarwilik kodanlusele. Seesama sots on esinenud ka suuremate päälinna ajalehtede kohapäälsete kirjasaatjate nimel bankettidel.

Informeeritakse päälinna ajalehti jälleg[illegible] siit õhkkonnast. Olles linnanõunikuna linnawalitsuse liige, pääsewad ainult sarnased teated linnawalitsuse tegewuse kohta Klesmenti läbi ajakirjandusse, millised kiitwaid otsuseid selle mustaorduliku linnawalitsuse kohta anda wõiwad. (Narwa linnapää on kristliku erakonna liige Luts).

Tööliste elu ja seisukorda walgustatakse ainult sel määral, kuiwõrd jällegi see kodanlusele sallitaw on: kirjutatakse tööliste elu paranemisest, töostuse tõusust ja muust.

Kõige suurem tähelpanu on aga juhitud kommunistide wastalisele liikumisele. Iga juhtkiri, joonealune wõi sõnum, mis töölisliikumise wastu sihitud, pääseb esimeses järjekorras ajalehte. Tööliste kaitsmisest ei wõi siin juttugi olla.

1. detsembri järelkaja Narwas.

1. detsembri Tallinna sündmustest sai Narwa kaunis hilja teada. Nähti küll, et sõjawäge piiri poole käsutati. Hiljem ilmus ka soomusrong Narwa jaama. Lõpuks pääses rahwahulka siiski teade, et Tallinnas on tööliste wastuhakkamine.

Huwitaw oli jälgida seda paanikalist hirmu ohwitseerkonnas ja walitsuse ametasutusis, mida sünnitas teade tööliste rahutustest Tallinnas. Päriti üksteiselt, kuidas siis olla, kui „punased“ wõimu oma kätte wõtawad: kas jätawad nad endiseid wabariigi ametnikke kohtadele?

Sarnased ja muud küsimused huwitasid 1. detsembri hommikul ametnikke.

[illegible] 1. diwiisi sta[illegible] [illegible]selt närwiline. Oodati tea[illegible] [illegible] jagati käske ohwitseeridele ja [illegible]ameta[illegible]tele. Ajakirjandust informeeriti suure ettewaatusega, hommikul pääle sündmusi teatati kohe, et sündmuste kohta wõib ainult sarnaseid teateid awaldada, milliseid diwiisi staap annab.

Oli juhus tunnistajaks olla, kuidas öösiti pääle 1. detsembrit ohwitseerid — nende hulgas ka kõrgema aukraadiga — kuulipilduja laskmist harjutasid. Usaldus oma truu sõjawäe wastu oli 1. detsembri sündmustega kõikuma löönud.

Teisel-kolmandal päewal, kui juba töölisliikumise juhtiwamad jõud kahjutuks olid tehtud, algasid massilised arreteerimised.

Wäike Narwa ei ole kunagi weel sarnaseid areeteerimisi läbi elanud, kui seda pääle 1. detsembrit walge Eesti timukad korraldasid. Kreenholmi, kalewiwabriku ja linawabriku raioonides korraldati läbiotsimisi „kasarmute wiisi“. Wõeti wahi alla isegi 12—13 aastased poisikesed. Arreteeritute arw oli niiwõrd suur, et ühendatud kaitsepolitsei ja kriminaalpolitsei aparaat wahetpidamata töötas.

Pääle 1. detsembrit wõis kõikide tundemärkide järele otsustada, et warjatud kujul parempoolne riigipöörе on korda saadetud. Esimesel linnawolikogu koosolekul pääle 1. detsembrit istusid ainult tagurlised linnawolinikud raekojas. Uhiswäerinna kohad olid tühjad.

Juriidiline abi.

Küsimus nr. 194. Minul on krunt 6 tiinu endist hotelli maad. Müüd läheb seemetsa tagawarast riigi maa tagawarra. Pere on 8 hinge suur. Seda maad olen harinud juba 50 aastat. Olen ka paranduse tööst teinud.

Tänawu kewade tuleb kreisi maaosakonna poolt maajagamine Soome külale ning selle tõttu wõetakse minult ligi tiin maad wähemaks. Kas on sarnane teguwiis seaduslik?

Wastus: Kogukonnas, kus maad haritakse ühiskondlises korras, on maa ühetasane jaotus kindlaks määratud kogukonna põhikirjas, kuna jagamise üksused määratakse kindlaks kubermangu täidesaatwa komitee poolt. Kui teie kaotasite maa ülaltähendatud korras, siis on see seaduslik. On oimas kawatsus muuta hingemaa jagamist, warustades igat majapidamist teatawa minimaalse (wäiksema) maa arwuga.

Küsimus nr. 195. Elan wäikse weski koha pääl. Selle weski kohta on maksud liig suured, ei ole suuteline maksma. Tegin remonti. Walitsuse poolt pandi weski kinni ning wõeti walitsuse alla. Walitsuse käest wõtsin weski rendile tagasi 6 aasta pääle. 1923 a. oli rendi maks 30 puuda. Siis oli leiwa hind puuda päält 1 rbl. 20 kop. Kas on neil õigus nüüd leiwa hinna järele maksu suurendada ja muid kõrwalisi maksusi nõuda. Maks tuleb nüüd 150 rbl. Kuhu peame kaebama.

Wastus: Rendi maksu, mis teie nõusolekul tehtud, wõib muuta ainult teie nõusolekul pääle selle, kui rendi leping on kohtu poolt tühistatud. Missugustest teistest kõrwalistest maksudest teie teatate?

Küsimus nr. 196. Elan renditud maa pääl 1913 a. saadik. Maa on renditud taluvoja käest — nimetud aastal 12 aasta pääle. Leping on oma wahel tehtud — kinnitamata. 1925 a. 2. weebr. lõppes wana lepingu tähtaeg. Renti maksime 1918 aastani ja pääle selle on kõik riigi maksud makstud. Kas on peremehel nüüd õigus ehitusi ja maad tagasi nõuda, kui maa omanikul on omal teine ehitus ja maad niipalju, kuipalju jõuab ära harida. Majaomanik tahab mind nüüd majast wälja ajada, ega anna rahu.

Wastus: Rendileping, mis on tehtud enne Oktoobrirewolutsiooni, ei ole maksew. Maa seadustekogu päätükk 141 põhjal kuulub maa teile.

Küsimus nr. 197. Kui nõukogude riigi kodanik on teinud mõnda kuritegu, on warastanud ja selle eest karistuse kohtu poolt ära kannud, kas on pääle selle weel teistel kodanikkudel õigus teda wargaks nimetada rahwa hulgas.

See oleks temale juba mitte seaduslik karistus ja mõjuks hingeliselt wäga rõhuwalt isiku pääle. Selle asemel, et teda ümber kaswatada, wõib saada temast tõsiselt waras. See on isiku haawamine. Kuidas on täielikult?

Wastus: Kui keegi on warguse pärast kinni mõistetud ja karistuse ära istunud, ei anna see teistele kodanikkudele õigust teda wargaks nimetada. See nimetus on isiku haawamine ja selle eest wõite sõimajaid kohtulikule wastutusele wõtta kaelakohtu seadustekogu päätükk 172 põhjal.

Küsimus nr. 198. Kas on wõimalik riigi poolt laenu saada pikema aja pääle maaparandamiseks kolmele talule. Maaparandamiseks puudub omal jõud, selle tööga wõib algust teha siis, kui artelli 3 talu pikema-ajalist laenu saaks. Kuhu selles asjas pöörata?

Wastus: Laenu saamise asjus pöörake Leningradi Põhja-Lääne oblasti põllumajanduse krediit-ühisuse poole.

(Сельхозбанк, ул. Ракова, дом № 8).

Küsimus nr. 199. Kas on wõimalik kättesaada kroonu kirjaposti sissemakstud kautsjoni, mis 1917 a. enne kauba tegemist pidin maksma, siis kinnitati leping 1917—1918 a. terwe aasta pääle — 2.800 rbl. kulla kursi järele. Kroonu posti leping on alles, mis kubermangu ringkonnas allkirjadega kinnitatud.

Wastus: Silmas pidades, et lepingu makswuse tähtajast on möödaläinud enam kui kolm aastat ning selle tõttu olete õiguse kaotanud kautsjoni tagasi nõuda.

Küsimus nr. 200. Ostsime wennaga kokku 12 tiinu maad 1906 aastal. Siis wõeti mind ilmasõtta ning sattusin Austria wangi. Kodu jõudsin tagasi 1918 aastal. Jagasime wennaga oma wahel maa ja kõik kraami ära. Mina sain 6 tiinu maad metsa, mis praegu metsa walitsuse käes. Maad juure ei saa muidu kui osta puud ära. Jõudu selleks ei ole. Tegime omawahel lepingu, et mina elan wenna majas niikaua kui omale maja ehitan. Leping on kohalikus walla täidesaatwas komitees ära kinnitatud. Nüüd nõuab wend, et pean temale üüri maksma. Mittemaksmise korral ähwardab majast wälja ajada. Kas on õigus temal seda teha?

Wastus: Leping, mis tehtud kuni Oktoobri rewolutsioonini ei ole maksew.

Wennal ei ole õigus teid majast wälja ajada. Juhtumusel kui teie ühes elada ei saa pöörake walla maa kommisjoni palwega, et see maa ja kõik waranduse mõlemi wendade wahel ära jaotaks.

Küsimus nr. 201. Läbi metsawalitsuse mõisa Oudowa kreisis ja wallas on müüdud omaniku poolt rikastele Wene talupoegadele, 1890—1892 aastal andsid nued omanikud mõisa rendile iga üks oma osa eraldi eestlastele. Renti maksime iga mees eraldi, kellega leping tehti. Põldu tarwi-